

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

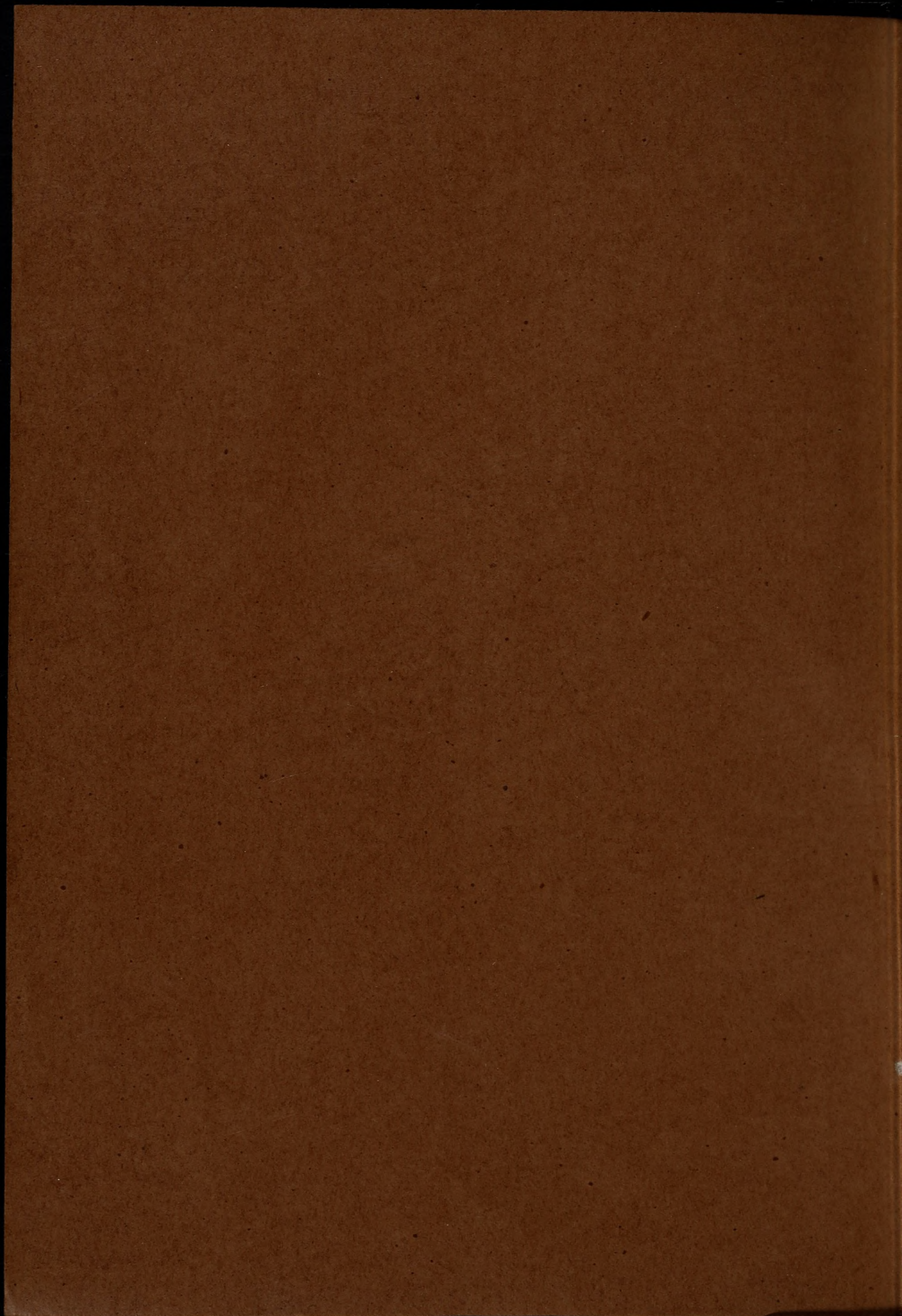
UPPSALA
UNIVERSITET

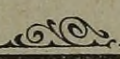
(Br.) Vilt
du

J. O. Åberg,

Från land och sjö

UNIVERSITETS
BIBLIOTEK
LUND.

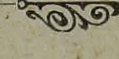

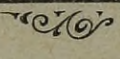

FRÅN LAND OCH SJÖ.

Historiskt-Romantiska skildringar från Karl XI:s
skånska fäjd.

Af J. O. ÅBERG.

MALMÖ, 1897,
M. POLHEIMERS BOKTRYCKERI.

1.

Rosen vid Bondgränden.

Det var endast med yttersta nöd, som den gamle, snåle Simon Hattmakare lyckades undgå Engelholmspublikens raseri och uppnå sin vid Bondgränden liggande träkåk, hvars sneda dörr han med all ifver barrikaderade, allt under det ett formligt stenregn öfverhöljde kåken och helt och hållet krossade de små, grönaktiga och smutsiga fönsterrutorna.

Under det oväsendet pågick, var gubben Simon i en förfärlig ångest, och de mot honom utslungade hotelserna jäfvade icke heller den fruktan, som besjälade honom.

Simon Hattmakares gård var belägen ytterst vid Bondgränden, der denne slutade nere vid Rönne å. Från gränden, hvilken börjar vid Storgatan, kom man, åtminstone vid tiden för denna skildring, eller året 1676, omedelbart ut på stadens så kallade odalegor, hvilka af den nämnda ån delades i två nästan lika stora hälfter. Inuti den ganska stora ögla, som Rönne å här beskriver mot söder, är den lilla staden belägen och begränsas från tre sidor, vester, söder och sydost, af åns besynnerliga slingringar. Området mellan ån och Skelderviken utgjordes, dels af stadens med fleres ut-

marker, dels af stora flygsandsfält. För att i någon mån hämma den kringyrande sanden anlades med tiden ganska vidsträckta planteringar mellan åns mynnig och Rebbelberga by.

— Slå ihjäl Hattmakaren! Häng upp den skurken, annars förräder han oss åt svensken! Nej, i ån med honom!

Dessa och flera andra utrop ådagalade tydligt den förbittrade sinnesstämning, som för blott några timmar sedan uppstått i det lilla samhället. Öfver torget vältade sig växande folkmassor in på Storgatan och vidare framåt Bondgränden. Under hela tiden lyftes ej en hand till Simons försvar, och det såg mer än en gång ut, som om det verkligen skulle komma att gå Hattmakaren illa. Men till all lycka för honom uppstod inom kort, såsom det plägar vara fallet, oenighet inom folkmassan, som delat sig i flera partier. Deraf visste Simon att ganska skickligt och hastigt begagna sig, och innan de inbördes grälände kunde fatta något afgörande beslut, hade hattmakaren hunnit att lista sig undan och få ett så stort försprång, att det ej blef möjligt att hinna upp honom.

Nog kände sig Hattmakaren en smula mera trygg, då han väl fått dörren stängd, men då folkhopen icke visade någon benägenhet att draga sig undan, utan tvärtom gjorde otvetydiga miner af att bryta sig väg genom dörren och fönsterna, då började Simon att på fullt allvar frukta för sitt lif. Om han skulle försöka att tala till folket? Han visste att hans ord, åtminstone förut gerna varit hörda; kanske skulle väl en och annan äfven nu lyssna dertill, och hvem kunde på förhand säga, hvad följden deraf skulle blifva.

Som han vid ett tillfälle tyckte sig förnimma, att sorlet började aftaga något, steg han modigt fram till ett af de utslagna fönstren. Han hade likväl knappt hunnit visa sig, förrän en sten af en knytnäfves storlek hven så tätt förbi hans ena öra, att han ofrivilligt ryggade några steg tillbaka. I samma ögonblick greps

han bakifrån i tröjan, samtidigt med att en klar kvinno-
röst utbrast:

— Gå från fönstret, far! Om någon sten skulle träffa er, så . . .

Kvinnorösten, som tillhörde gubben Simons tjugo-
åriga dotter och enda barn och arfvinge, uttalade ej
meningen. I stället fann sig gubben, utan att kunna
hindra det, skyndsamt dragen från fönstret och vidare
in i ett annat rum.

— Båten ligger färdig här nere, — utbrast den
unga flickan. — Kom, låt oss skynda undan till Jon
i Skörpinge, medan den första hettan går öfver,
och . . .

— Men, — afbröt Simon Hattmakare ängsligt, —
det är ju att lemna allting här vind för våg och till
plundring.

— Är det bättre att sätta lifvet på spel?

Simon Hattmakare blef svaret skyldig. Han fun-
derade några minuter på dotterns förslag, och ändtli-
gen sade han:

— Du har rätt, Gertrud, det är kanske bäst att
söka det säkra för det osäkra.

Genom den låga dörren, som från husets ena gaf-
vel förde ned till ån, smögo sig med den största bråd-
ska hattmakaren och hans dotter. Det hade lyckats
dem att så osedda komma ned till åstranden, att de ej
blefvo upptäckta förr, än de hunnit halfvägs öfver till
andra stranden. Ett regn af stenar och äfven ett par
pistolkulor susade öfver den lilla farkosten, men utan
att göra den något illa. Dolda af den något mer än
manshöga strandvassen kommo flyktingarne lyckligt i
land och skyndade allt hvad deras krafter det tilläto
söder ut mot Skörpinge, i Höja socken belägna by. I
närheten af den invid landsvägen liggande gamla skans-
ruinen, af hvilken ännu år 1815 syntes lemningar, stan-
nade de plötsligt och sågo tillbaka mot staden, från
hvilken en tjock, af eldtungor ofta genombruten rök-
pelare vältrade sig upp i luften.

— Ah, de skulle ändock göra mig något illa, stönade Hattmakaren, genom att sätta eld på min gård. Nå, den var då just inte så mycket värd, fortfor han och strök ifrigt med båda händerna öfver ansiktet. — Men det kommer väl en gång min tur att taga hämnd på dem, slutade han och knöt båda händerna mot staden, och då skall jag minsann inte vara den, som lägger fingrarne emellan. Kom, Gertrud, vi vilja först helsa på Jon och derefter uppsöka något svenskt läger.

2.

På Engelholms torg.

Under det hattmakarens gård brann som häftigast, sprängde en trupp danska ryttare in genom den norra tullen, fortsatte Storgatan utför och gjorde halt på torget emellan kyrkan och rådstugan. Truppen uppgick till omkring hundra man, under befäl af en ryttmästare vid namn Schwander. Denne lät genast kalla till sig borgmästaren och rättens bisittare, hvilka för tillfället befunno sig å rådhuset.

Schwander, som var en rå och pockande knekt, yttrade öfvermodigt till de bugande stadens fäder och styrypinnar:

— I konung Kristian V:s namn tager jag härmed staden Engelholm och dess område i besittning för Danmarks räkning och uppmanar jag allvarligen stadens och ortens invånare att göra ett med den danska makten, utspionera fiendens ställning, underrätta om

någon fara hotar och villigt hjälpa till med att afvärja densamma. Skulle någon härutinnan visa olydnad och tredska, så kommer han att behandlas i likhet med en upprorisk undersåte. Den fred, som år 1658 slöts i Roeskilde, och genom hvilken bland annat frånryckts Danmark detta landskap, förklaras härmed för ogiltig, och hyser konung Kristian det hoppet, att skåningarna ännu icke måtte hafva glömt, att de egentligen äro danskar, och att de äfven hädanefter skola kämpa därför, allra helst när de af sina forna bröder erhålla kraftigt understöd. Hvar och en, som allvarligt lyssnar till mina ord, sträcke upp båda händerna; de öfriga skola inom två timmar hafva lemnat staden, och anträffas de sedermera med vapen i hand, blifva de behandlade såsom fiender.

Nästan hela den menniskomassa, som förföljt Simon Hattmakare och som derefter, i harmen öfver att han kommit undan, hade satt eld på hans gård, hade strömmat till torget vid ryttartruppens ankomst. Der och hvar hördes också ljudliga hurrarorp och uttryck af belåtenhet. Det är också sannt, att det fanns åtskilliga, som under fullkomlig tystnad åhörde och åsågo uppträdet, men de voro i det stora hela så fåtaliga, att ingen fäste något afseende dervid.

Det var ett högst egendomligt skådespel, som nu tedde sig på Engelholms torg. Rundt omkring danska truppstyrkan rörde sig folkmassan i en cirkelgång, de flesta nyfiket betraktande de oväntade gästerna, en del med ungefär samma försigtiga rörelser som "katten kring het gröt".

Ryttmästare Schwander väntade en god stund, innan han förnyade sin uppmaning. Då vände han sig till borgmästaren och sade:

— Börja ni, så följa alla de andra efter!

Den gamle borgmästaren såg dansken stint i ögonen och svarade derpå, kort och kraftigt:

— Jag har en gång svurit trohetsed åt den svenska kronan, och jag ämnar inte blifva menedare.

Schwander ordentligt hoppade till, knöt händerna under borgmästarens näsa och röt:

— Ni är genast min fånge!

Lugnt afgaf borgmästaren detta svar:

— Enligt era egna ord har jag två timmar på mig.

Folkmassan hade redan börjat skocka sig omkring borgmästaren, och i mångas blickar märktes tydligt tvehägsenheten. Detta trots harmade dansken på det högsta, och han utropade:

— Hvad eder angår, blir det ett helt annat förhållande. Sergeant, fortfor han och vinkade till sig en rödhårig lufver, för genast denne man i arrest!

I samma ögonblick höjdes bland folkmassan en stark stämman:

— Kommen ihåg, att vi äro svenskar!

Dessa ord slog ned som en bomb, ej allenast bland danskarna, utan äfven bland engelholmsborna, hvilka ju kort förut nedsuddlat sina namn genom att bortjaga en svenskvänlig medborgare och jemna hans hus med jorden. Rösten höjdes midt ibland den tätt hoppackade folkmassan, hvilken också genast som träffad af en elektrisk stöt drog sig undan åt skilda sidor. Häri genom kom oppositionsmannen att i en hast stå helt och hållet ensam.

Han var en helt ung man af, såsom utseendet tillkännagaf, omkring ett par och tjugo år. Den smärta och resliga gestalten, hvars alla rörelser förrådde smidighet och styrka, omslöts af en enkel och snygg fiskardrägt. Kring det vackra, öppna och frimodiga ansigtet böljade ett vågigt, nötbrunt hår ned på axlarna, och i de stora, mörkblå ögonen kunde man tydligt läsa om ett lugn, som det skulle vara bra svårt att rubba.

— Nej, se bara på Grim Fiskare! utbrast en hånande röst bland folkhoppen, sedan den första häpenheten något hunnit lägga sig. Det var sjelfvaste håken, hvad han nu blifvit kavatig!

— Jaha, menade ynglingen och såg med ett tydligt förakt ned på stadsborna, under det de allt jemt drogo sig undan, liksom från en pestsmittad, jag har en gång svurit Karl XI och svenska kronan trohetsed, och den eden skall jag hålla ända till mitt sista andetag; jag vill ej blifva en edsbrytare och niding, såsom I ären. Jag har . . .

Grim's manliga ord blefvo här tvärt hejdade genom det hotande sorl, som höjdes från folkmassan, hvilken naturligtvis fann sig på det högsta förolämpad öfver att blifva kallad edsbrytare och niding. Många händer sträcktes redan hotande mot Grim, då i detsamma ryttmästare Schwander skrek med uppretad stämma:

— Gripen den djerfve, lefvande eller död! Han skall dyrt få plikta för sitt trots mot kung Kristians befallningar.

Tvenne ryttare störtade genast fram. De hade likväl ej hunnit ens vidröra den unge fiskaren, innan de i en handvändning lågo på marken med benen i vädret. Snart voro de likväl uppe igen och rusade nu med blanka vapen mot Grim.

Dessa ögonblick voro för den unge fiskaren högst kritiska, och mången trodde att han nu skulle godviligt gifva sig. Men de hade bedragit sig. Hastigt som blixten ryckte Grim ur barmen en der gömd lång knif, och med detta i hans öfvade hand fruktansvärda vapen försvarade han sig med den framgång, att inom ett par minuter den ene ryttaren låg blödande på marken.

När danske befälhafvaren såg denna oväntade utgång på anfallet, öfverdrogos hans kinder af en vredens och förödmjukelsens rodnad, och med dundrande stämma röt han:

— Eländige, hur fören I era vapen? Han måste tagas lefvande eller död!

Under det Grim fiskare tappert kämpade mot den andre danske ryttaren, hade den person, som så hånande utropat Grim's namn, lömskt smugit sig bakom denne, och då fiskaren tvangs att draga sig ett par

steg tillbaka, passade hans lömske fiende på och tilldelade honom ett så våldsamt klubbslag i hufvudet, att han medvetslös föll till marken.

Dansken rusade i detsamma fram med höjdt vapen, men innan han hunnit fullborda sin afsikt, som tydligt var att gifva sin käcke motståndare banesåret, blef han bakifrån hårdt gripen i ena armen, samtidigt med att en befallande stämma hördes:

— Rör honom inte!

Det var den danske ryttmästaren, som på detta sätt frälsade Grim fiskares lif. Så fort sig göra lät, blef den fallne införd i ett bredvid rådhuset liggande eländigt kyffe, mera liknande en bostad för djur än för människor. Danska styrkan tog sig derefter kvarter, hvar den kunde, och en knapp halftimme efter det striden egt rum var folkmassan skingrad och staden hade återfått sitt vanliga utseende med undantag af Bondgränden, der elden i ruinerna ännu stundtals glimmade upp för några minuter.

En bland de sista, som lemnade torget, var Ebbe Kvastmakare. Det var samme man, som på ett så lömskt sätt öfverfallit Grim. Anledningen dertill finna vi i dessa få ord, hvilka han för sig sjelf mumlade, då han vek in på Södra Tullportsgatan:

— Godt om du aldrig mera finge se dagens ljus; ingen skulle då stå mig i vägen till Gertrud.

3.

I Snapphanelägret.

Ett stycke norr om Rebbelberga låg vid tiden för denna skildring en tät, nästan för människor ogenomtränglig skog, der snår efter snår satte mödosamma hinder i vägen för vandrarne. Det gick också då en sägen att en yxa på hundratals år ej fält något träd i Rebbelbergaskogen, och så såg den äfven ut.

Men det finnes äfven andra verktyg än yxor, som kunna bana sig väg genom urskogarnas dunkla skrymslen. Den menskliga kraften gifver sig icke så lätt. Der den ej kan gå fram med stormsteg, der kryper den framåt och banar på detta sätt äntligen den väg, som den åt sig utstakat, och så hinner den ändock slutligen till målet.

Så hade också snapphanechefen Sven Påfvelsson till slut brutit sig väg genom snåren i Rebbelberga skog och efter otroliga mödor omsider lyckats finna en liten af två snår omgifven plats, der han kunde, åtminstone för tillfället, finna skydd för sitt till ungefär hundra man uppgående snapphaneband. Det var en trång och obekväm plats mellan de båda snåren, men så utgjordes bandet också af män, som just ej voro så noga med hur de hade det, och som för resten ej heller voro vana vid några så kallade bekvämligheter.

Snapphanarna, Skånes plågoris under detta krig, hade mörka anor allt sedan Torstenssons fälttåg i Danmark 1644. Derunder lät nämligen danske konungen, för att göra sina fiender så mycket afbräck som möjligt, beväpna landets invånare och uppmanade dem att med alla till buds stående medel göra fienden skada.

Det var förnämligast i Ditmarschen i Holstein, som denna folkbevapning började under amtmannen (landshöfdingen) Jesper von Buchwald och en fogde vid namn von Harten.

Ett flera dagars regn hade blött upp marken, så att den var nästan omöjlig till hviloställe. Sven Påfvelssons folk var likväl ej af det slaget, som på något sätt klemade med sig. Nästan förvildade genom oupphörliga tvister, der högst sällan någon mildare känsla lades i dagen, hade dessa män redan från barn- och ynglingaåren vant sig vid umbäranden af allahanda slag, och att frysa och svälta var för dem så godt som dagligt bröd.

Den snapphanestyrka, som vi här göra bekantskap med, hade också haft sina vedervärdigheter. Den hade samlats på Hallands ås, den skogiga gränsen mellan Halland och Skåne och en trakt, som i alla tider haft rykte om sig att vara ett tillhåll för allt möjligt slödder. Der hade Sven Påfvelsson härjat vidt och bredt och till och med ett par gånger ryckt in i närliggande småländska socknar, der man skoningslöst farit fram med brand och mord. Hans illdåd derstädes blefvo omsider städfjade, när den kække partigångaren Alexander Hummer, adlad med namnet Hummerhjelm år 1678, bröt in på åsen. Oemotståndligt kastade han sig öfver der huserande snapphaneband, och efter flera blodiga strider, i synnerhet med Sven Påfvelsson, som ej heller var att leka med, gjorde han rent hus på Hallands ås.

Sven Påfvelssons band var visserligen skingradt för ögonblicket, men några dagar derefter samlades det åter och tågade, glödande af hämd, söder ut. Under vägen erhöll Sven Påfvelsson kännedom om, att en dansk trupp var på marsch mot Engelholm, och han beslöt genast att sätta sig i förbindelse med densamma, dels för att erhålla några tillförlitliga underrättelser angående hufvudhärarnas ömsesidiga ställning, dels för att söka förse sig med ammunition, som i det närmaste fattades honom.

Solen hade för en god stund sedan gått ned, då snapphanetruppen äntligen, och efter oerhörda mödor uppnådde den lilla fria platsen i Rebbelbergaskogen. Uttröttade och till en del uthungrade kastade sig upporsmännen ned på den genomvåta marken och föllo i trots deraf inom kort i djup sömn. Sven Påfvelsson sjelf sträd länge emot, men slutligen dukade också han under. Samma förhållande var det äfven med de tvenne poster, som blifvit utsatta för att kungöra om någon fara vore för handen. En timme efter ankomsten till snåret var hela snapphanelägret försänkt i djup sömn.

Natten gick i all stillhet till ända, ty endast af en ren händelse skulle det af snåren väl skyddade lägret hafva blifvit upptäckt. Men i och med detsamma, som solen visade sin gyllene skifva öfver horisonten och sände några strålar in mellan träden i Rebbelbergaskogen, der de också till en liten del belyste de slumrande snapphannarna, vaknade också Sven Påfvelsson. Förskräckt rusade han upp, gnuggade sig en god stund i ögonen, liksom för att reda sitt minne och tog derpå en öfverblick öfver de närmaste omgifningarna.

— I dag måste jag vara i Engelholm, mumlade han slutligen för sig sjelf, annars kan det hända, att den fördömde Hummer kommer öfver mig igen, och till ett nytt möte med honom har jag inte nu lust. Den der karlen måtte bestämt ha ingått förbund med hin sjelf, efter som det är omöjligt att få bukt med honom. Jag vill . . .

Sven Påfvelssons mening blef här hastigt afbruten, derigenom att en groflemmad bonde hastigt och yrva-ken reste sig upp, under det han skrek:

— Skjut den fördömnda pojken, annars kommer han undan och . . .

I sin ordning inföll här Sven Påfvelsson:

— Jag tror, att du drömmer, Märten?

Den yrvakne gnuggade sig några gånger i ögonen och sade derpå, under det han ännu bibehöll sin half-
liggande ställning:

— Visst tusan drömde jag, och jag kan nästan hålla ett mot tusen, att min dröm har någon mening.

— Hvad drömde du då? sporde snapphanechefen med en synbar nyfikenhet.

— Att vi höllo rast alldeles som nu. Plötsligt tyckte jag mig höra ett ljud, som om några grenar brötos af och . . . sannerligen blef jag inte sanndrömd! skrek han till och rusade upp. — Alldeles samma ljud som i drömmen! Det var . . .

Innan Mårten hann tala till punkt, knakade det ännu hårdare i ett af snåren, och en yngling vid pass femton år trädde fram.

— Hvarifrån kommer du? sporde snapphanechefen förbluffad.

— Från staden, svarade ynglingen.

— Ha danskarna verkligen kommit dit?

— Ja.

— Hur många är det?

— Omkring hundra man.

Sven Påfvelsson tycktes för en stund ganska obestutsam. Hans i mångt och mycket herrsklystna natur ville svårligen underkasta sig någon öfverhet. Tågade han nu in till Engelholm, skulle han blifva tvungen att stå under danskarnes befäl, och det var just detta, som han ville undvika så länge som möjligt. Dertill kom också en viss misstro mot pojken, och denna gaf sig luft i dessa ord:

— Står du inte nu och ljuger för mig?

— Jag har aldrig ljugit, svarade pojken och mötte käckt snapphanechefens bistra och pröfvande ögonkast.

— Hvad heter du?

— Eskil Hansson.

— Bo dina föräldrar i Engelholm?

— Mor är död, men far lefver.

— Hvad har han för yrke?

— Han är tunnbindare.

— Känner du trakten här omkring?

— Ja, då.

Sven Påfvelsson fortsatte inte förhöret. Sedan han öfverlemnade pojken åt Märten, vidtog han alla de förberedelser han kunde, för att marschen skulle lyckas.

De själfrådiga snapphanarne, hvilka så godt som ansågo sig sjelfva för officerare, voro minsann icke goda att få bukt med, och det fordrades i sanning en så kraftig vilja och ett så okufligt mod som det Sven Påfvelsson utvecklade, för att få bukt med de mången gång nästan förvildade snapphanarne, så vana som de voro vid det mest sjelfsvåldiga lif. Och det var äfven mången gång med fara för sitt eget lif, som snapphanechefen lyckades göra sig åttlydd. Men lyckan stod honom slutligen bi, och sedan han en gång vunnit makten, var det ingen, som lyckades kufva honom.

Då Sven Påfvelsson märkte, att hans män skulle blifva honom villiga, grep han genast tillfället i luften. Med kort, men kraftfull stämma kommenderade han:

— Framåt!

— Hvarthän? sporde en snapphane med ett otäckt utseende, just ett sådant, som ej skulle rygga tillbaka för att begå hvilka illbragder som helst.

— Följen mig! svarade chefen lika kort som förut, och utan ett enda motsträfvigt ord lydde hans folk. Marschen ställdes rakt på Engelholm. Det var tunnbindarens son som visade vägen.

4.

Silfpickarehålet.

Angående Skånes nordvestra hörn, den för sin omvexlande skönhet beryktade bergåsen Kullen, skrifver den berömde danske författaren Molbeck i sina "Breve fra Sverrig 1812" följande, som i svensk öfversättning lyder:

"Vid fiskläget Mölle, som ligger vid södra sidan af Kullabergen ungefär i midten af deras hela utsträckning, upphör det fruktbara och odlade landet, och man nalkas nu en verklig bergstrakt med sällsamma, fragmentariska klippor, som hänga ut öfver vägen. Denna går vid pass en fjerdedels mil uppåt, och slingrar sig på ett ställe omkring berget nära vid en stel klippmur, der vägen är så smal, att två vagnar ej utan största fara kunna mötas der. Ej heller finnes något slags räcke eller stängsel vid sidan emot det möjliga nedstörtandet i djupet. Snart är man alldeles innesluten mellan bergen, och utsikten åt sjön och det nedanför belägna jemna landet är försvunnen. Rundt omkring ser man intet annat än backar och klippor, ingen skog, ingen åker, blott här och der någon i dällderna betande boskap.

Således föres man på den steniga vägen öfver den ena efter den andra af dessa vilda, ofta nästan nakna klippor, hvilka i en lång sträckning höja den ena branta toppen öfver den andra, till dess man i det närmaste hunnit bergets högsta höjd, då vägen åter börjar gå utför, och man känner sig på det angenämaste öfverraskad vid anblicken af en vacker bokskog, som ligger på sluttningen af berget, och i hvilken man efter att

på slätten en lång tid hafva varit blottställd för en brännande hetta mellan de kala klipporna ändtligen finner vederkvickelse af en lummig lunds svalkande skugga.

Der skogen upphör, och der till venster utsigten åt sjön öppnar sig, ligger Kulla gård i en lugn, ensam dal nära det vilda hafvet och på en ansenlig höjd, men likväl genom skog och åkerland, ett i sanning på denna trakt ganska sällsamt läge, tryggad för de våldsammaste stormar. Icke långt derifrån rinner en bäck, som drifver en kvarn, och derpå börjar den vänliga, behagliga naturen, tätt omsluten af klipporna, bakom hvilka man ej anar att finna en så härligt odlad plats midt i den ödsliga och vilda bergstrakten.

Gården är ett så kalladt rusthåll och eges af en kvartermästare vid husarerna med namnet Brink, hvilken ingen kunglig nåd kunnat beveka att öfvergifva detta jordiska paradys, hvilket genom en rikare egares åtgöranden kunde blifva ansenligt förskönadt. Nu är det blott enkelt och tarfligt, men likväl ganska nätt bebygdt . . . Med slutet af gårdens egor upphörde den vackra naturen, och en sorglig bergvägg vidtog på nytt. Detta är Kullens udde, och man vandrar fram der nästan en fjerdedels mil öfver och mellan vilda, stela klippor, antingen tunnt öfvervuxna med gräs eller alldeles kala, till dess man uppnår bergets yttersta punkt, der fyren, en gammal stark och rund bygnad, liknande ett bergtorn, har sin plats. Den känsla, som utsikten dels öfver den stela, ödsliga klippnejden, dels öfver det gränslösa hafvet väcker, är så egendomlig, så högtidlig och öfverraskande, att den omöjligt kan till fullo beskrivas. Ett lika öfverväldigande intryck gör den djupa enslighet och stillhet, som här råder, och som afbrytes blott och bart af vågornas jemna och enformiga brusande.

Nedanföer den nämnda fyrbåken ligger ingräfd i bergväggen endast några alnar ifrån vattenytan en ganska vidlyftig håla, som erhållit namnet Silfpickarehålet. Anledningen till denna benämning säges vara den, att

åtskilliga så kallade bergsmän, hvilka, under det Skåne tillhörde Danmark, letade efter silfvermalm, brutit hålan för att der hafva ett skydd för sina personer under stormarna i naturen och ett något så när säkert förvaringsrum för sina verktyg.

Utom denna, finnas der äfven andra grottor och gömslen, hvilka delvis äro af en ganska märkvärdig natur, och göra denna del af Skåne till en af de största och mest omvexlande sevärigheter i södra delen af Sverige.“ Den åberopade författaren yttrar också, att “ingen bör lemna Sverige, utan att se Kullen, han skall icke ångra det“.

I de gamla tiderna lefde geograferna i den fasta tron, att Kullen stod i förbindelse med Hallands ås, men detta var en ren villfarelse. Den är helt enkelt den yttersta punkten af en alldeles fristående berg- eller landtrygg, som till en del bildar gränsen mellan Kristianstads och Malmöhus' län. Denna rygg har sin afslutning i den midt emot Ringsjön liggande Söderåsen. Under ett annat namn, Linderödsåsen, förenar den sig derefter med de vid småländska gränsen liggande bergsträckningarna. Linderödsåsen fortlöper äfven söder ut ända ned till Östersjön, der den avslutas med det bekanta Stenshufvud, en mil norr om Cimrishamn. Likasom Kullen är äfven Stenshufvud alldeles isoleradt från Linderödsåsen.

Regnet stod bokstafligen “som spö i backen“, och det såg ut, som om upproret i naturen, ännu mera afskräckande genom de intensiva blixtar, som tätt följde på hvarandra, skulle helt och hållet betagit den meniska, som ej nödgades att vistas under bar himmel, lusten att ens sticka näsan utom dörren. Det var, som man brukar säga, verkligen ett hundväder.

Dock se vi plötsligt två människogestalter på den branta stig, som förde ut till Kullens yttersta krön.

Det var en man och en kvinna, och den sistnämnda hvilade medvetslös på mannens starka armar. Endast steg för steg kunde han sträfvat framåt, ty hans börda var ej af det allra lättaste slaget, hvarjemte den steniga och ojemna gångstigen lade svåra hinder i vägen för nästan hvarje steg.

— Om jag ändå snart vore vid Silfpickarehålet, mumlade den resligt bygde mannen och stannade några ögonblick för att andas ut och gifva sin börda en förmanligare ställning. Der skulle ingen söka mig. Det är jag säker på. För ett par dagar sedan upptäckte jag en båt der nere. Om den, såsom jag hoppas, ligger kvar, så är det en småsak att efter ett par timmars hvila taga mig öfver med mitt byte till Seeland, och har jag en gång kommit dit . . . ha, ha, ha . . . tag mig då, den som kan. Jag lyckades nå min afsikt, utan att någon märkte det, men troligt är det nog, att bortförandet blifvit upptäckt vid det här laget. Jag har dock ett ganska stort försprång, och när ingen kan ana, hvilken kosa jag tagit, skall det endast bero på en slump, om de snarligen finna mina spår. Framåt igen! Det duger inte att söla längre. Men hvad nu, jag tror hon vaknar så snart!

Kvinnan gjorde också verkligen en lätt rörelse, under det en djup suck undslapp hennes bröst. Men det stannade endast därvid. Strax derpå återföll hon i sitt förra medvetslösa tillstånd.

Den, som en gång med en tung börda vågat en lifsfarlig klättring utför en delvis brant och i det närmaste otillgänglig bergvägg, der stenarna hota att rulla undan ens fötter, endast den kan till fyllest inse, hvad den här omnämnde klättraren hade att utstå på sin färd ned till Silfpickarehålet. Mer än gång måste han med yttersta noggrannhet undersöka sten för sten, och mer än en, var han tvungen att lemna för att söka reda på någon, som låg tillräckligt fast.

Och under allt detta hade kvinnan ej visat något tecken till lif. Genom att lägga sin hand på hennes

hjerta kunde likväl karlen öfvertyga sig om, att hon ännu var vid lif.

Efter svåra mödor och farligheter hade han likväl omsider nått den sista platån, ett helt litet utsprång endast några alnar ofvanför hålans öppning. Men här återstod det värsta, ty från utsprånget och ned till den större platån fanns inte det ringaste fotfäste, och att med sin börda hoppa ned de sex alnarna skulle ej heller varit rådligt.

Plötsligt hördes ett gladt utrop från hans läppar. Han hade nämligen i en af remnorna upptäckt ett par ganska stora videbuskar och dessa skulle blifva hans räddning. Sedan han varsamt nedlagt sin börda, skyndade han att af videkvistarna sno ett rep, som blef starkt nog att kunna bära en menskelig kropp. Först nedhissades den medvetlösa kvinnan, hvarefter han, vig som han var, utan betänkande hoppade efter. Vågstycket lyckades, utan att någondera tillfogades den ringaste skråma eller skada.

— Räddad! Jag ser att båten ligger kvar der nere, stönade karlen och for några slag med händerna öfver den svettdrypande pannan. Derpå bar han utan dröjsmål in kvinnan i Silfpickarehålet och lade henne på en usel bädd af kvistar och torra löf, Sjelf lemnade han genast hålan och styrde sina steg ned till den endast några famnar derifrån liggande farkosten, som var af den storleken, att den utan svårighet kunde bära tre man.

5.

Inspektoren och hans dotter. Jagten börjar.

I förra kapitlet är taladt om Kulla gård. Nu heter den Kulla Gunnarstorp, men hette äfven i forna tider Gundestrup. I slutet af 1300-talet hette den äldste kände egaren Johannes Olofsson Lunge och var en af den tidens riddare, det vill säga en högst betydande person. Vid slutet af 14:de århundradet egdes Gundestrup af familjen Parsberg. En Görgeu Ottesen Brahe gifte sig med Ingeborg Parsberg och erhöU med henne gården. Den blef troligtvis ombyggt år 1562, enligt hvad årtalet i en tafla på östra flygeln utvisar, men huruvida denne Brahe då var gift med Ingeborg och alltså låtit ombygga Gundestrup är starka tvifvel underkastadt. Så mycket veta vi dock, nämligen att denna gård har mycket gamla anor, varit än i en, än i en annan förnäm slägt, och i följd deraf spelat en ej så liten roll i gamla tidens politiska historier.

Tiderna gingo förbi, än fredligt, än bullersamt, och inom en ej aflägsen framtid finna vi gården under det ensamma namnet Gunnarstorp, hvilket i våra dagar är förbytt till Kulla-Gunnarstorp, beläget i Luggude härad af Malmöhus län, strax i sydvest från Engelholm vid basen till den klippiga och romantiskt tecknade landtunga, som bildar Skeldervikens vestra strand och slutar med den omnämnda Kullen.

Ej långt från Gundestrup, såsom gården i denna berättelse måste kallas, emedan denna benämning bäst sammanfaller med tidsskildringen, bröto sig Kattegats och Öresunds vågor mot hvarandra, och det var san-

nerligen ej någon barnleksak att i storm pröfva på desamma.

Blott ett par stenkast från stranden var den gamla inspektorsbyggnaden belägen. Området mellan denna byggnad, uppförd i den tidens enkla stil, och hafvet upptogs mestadels af en lummig och vacker trädgård, hvilken ej så litet skyddade mot de skarpa vestliga och nordvestliga vindarna.

Vid tiden för denna skildring, år 1676, var Halvard Kyle inspektor vid Gundestrup. Han var en barsk gubbe, som aldrig tålde några slingerbultar eller oordentligheter, och enligt den tidens sed bestraffade han dylika snedsprång med synnerlig förkärlek handgripligen. Det var ej heller lönt för någon, eho det nu månne vara, att sätta sig till motvärn, då gubben Kyle fick lust att agera profoss, ty han egde en herkulisk styrka och dertill en passande vighet att med fördel använda densamma.

En gång hade han dock blifvit tillbörligt kväst och det på ett sådant sätt, att han aldrig kunde glömma det. På vårsidan det här betecknade året hade han i sin tjänst antagit en ny trädgårdsdräng. Den tjugutvåårige pojken var från Mölle fiskläge, utanför hvilket både hans fader och moder funnit sina grafvar i vågorna. Då han såsom enda barnet alltså stod ensam, stängde han till den lilla fiskarkojan och begaf sig ut för att söka arbete. Nära nog af en händelse kom han fram till Gundestrup. Halvard Kyle mötte honom, just då han var i färd med att på "gående fot" sätta i sig den temligen knappa frukosten, samt tillsporde honom om hans ärende. Ubbe, så hette den unga fiskarpojken, sade hur förhållandet var, och slutet på samtalet blef, att gubben Kyle antog honom såsom dräng.

Stark som en björn och villig som ett barn, för rättade den unge drängen snart sagdt alla sysslor och kom i följd deraf snart nog i sin husbondes ynnest. Denna skulle han också vetat att behålla, så framt ej en mäktig stötesten så småningom rullat ned och lagt sig i hans väg.

Och denna stötesten var ingen mer och ingen mindre än gubben Kyles enda barn, den fagra Inga. Redan de första ögonkasterna mellan de unga voro afgörande. Så småningom vaknade kärleken allt mera, och en af vårens skönaste dagar kom det till förklaring dem emellan. Denna dag blef dock olycksdiger nog för dem, ty knappt var första kyssen besvarad, förrän en grof stämman röt:

— Hvad tar du dig till, sakramenskade pojke, och du, slyna, du . . .

Innan gubben Kyle — ty interlokutören var han — fick tala till punkt, vände sig Ubbe om, såg honom allvarligt i ögonen och yttrade:

— Jag och Inga hålla af hvarandra, det är hela knuten.

— Men jag tycker inte om den knuten! skrek gubben Halvard. Här ska' du få se på en annan knut, om du inte genast packar dig härifrån!

Med dessa ord gick han rakt på Ubbe, men hann ej fram till honom, förrän han låg raklång på marken. Ett väl riktadt knytnäfsslag hade sträckt honom dit.

Då gubben Kyle efter några minuter ändtligen med dotterns tillhjälp kunde resa sig var Ubbe försvunnen. Gubben yttrade för tillfället ej ett enda ord, men efteråt blef det minsann annat ljud i pipan. Han, som aldrig förut blifvit besegrad, hade nu nödgats vika för en annan, och det till på köpet för sin egen dräng. Hvilken skam! Saken kunde ej länge hemlighållas, och det kändes naturligtvis ännu mera smärtsamt för gubben Kyle, att hans nederlag inom kort blef ett allmänt samtalsämne, ej blott inom Gundestrups befolkning, utan äfven långväga omkring. Arg som en geting snodde han omkring för att få tag i föremålet för sin hämnd, men hur envist han än letade, misslyckades han dock. Slutligen fick han underrättelse om att Ubbe slutit sig till den svenska ströfkår, som under Alexander Hummers befäl jagade danskar och snapphänar i trakten. Hans dotter Inga var närvarande, då han mottog denna underrättelse.

— Hå, hå, utbrast han och gaf dottern en vresig blick, då är det nog att hoppas, att en kula nog snart skall befria mig från vidare bekymmer angående denna sak. Gifve Gud, att den stunden ej måtte vara långt aflägsen!

Dessa hjertlösa ord kommo Ingas kinder att blekna, men i stället för att yttra någonting, lutade hon det täcka hufvudet så djupt ned mot bröstet hon kunde. Den lätta suck, som på samma gång banade sig väg öfver hennes läppar, var helt visst till innebörden motsatsen mot faderns ogina tankar.

Ett stycke öster om Gundestrup låg och ligger ännu Allerums kyrka. Den rikaste och på samma gång snälaste bonden i socknen var bosatt i kyrkbyn. Han var ungefär jemnårig med Ubbe och sedan länge dennes rival. Men Inga kunde ej på några vilkor tåla Markus, hvilken för resten aldrig heller varit tåld af någon annan. Feg som han var, vågade han ej att öppet möta Ubbe, utan lurade hvarje dag med kattens lömskhet på ett tillfälle att bli sin rival kvitt.

Såsom vi ofvanför sett, var lyckan honom för tillfället blid. Så snart han fått säker bekräftelse på, att Ubbe lemnat orten och gifvit sig in under Hummers kommando, skyndade han till Gundestrup och uppsökte gubben Kyle. Dennes medgifvande till giftermål med Inga var lätt vunnet, men då han kom till föremålet sjelf, möttes han af ett kallt:

— Nej, tack skall du ha! Får jag inte Ubbe, går jag ogift i alla mina dagar.

Markus likasom gubben Kyle trodde fullt och fast, att Inga snart skulle gifva med sig, men då i stället för eftergiften trotset ej allenast fortfor, utan till och med ökades, då kom Markus på helt andra tankar, och dessa slutade efter hand med den föresatsen, att han till hvad pris som helst skulle tvinga den motsträfviga att lyda. Snart insåg han också, att han ej skulle nå sin afsikt, så länge hon vistades i hemmet, hvadan han beslöt att bortföra henne, så fort lägligt tillfälle dertill

gåfves. Och i hemlighet skulle det äfven ske, ty gubben Kyle skulle nog ej gifva sitt bifall dertill.

Under ett par veckors tid lurade Markus med en räfs hela listighet på ett lägligt tillfälle att bortsnappa Inga, och ändtligen var lyckan honom gynnsam. En dag, då Inga drifvit några kor på bete, antastades hon af Allerumbonden, och en skarp ordvexling uppstod. Slutet på densamma blef, att Markus handgripligen förgick sig mot den unga flickan och bortförde henne med våld. Det är denna illbragd, som redan blifvit omnämnd.

Då gubben Kyle ej på länge hörde af sin dotter, började han ana oråd, och då han snart nog sporde, att äfven Markus i Allerum var och förblef försvunnen, anade han ändtligen, hur det hängde tillhopa med det mystiska försvinnandet. Med det äfventyret kunde han likväl icke känna sig riktigt belåten, hvadan han öfvertalade ett par sockenbor att vara sig behjelpig vid efterspaningarna. Dessa togo genast sin början, och på uppmaning af den ene bonden styrdes allra först kosan mot Kullen. Gubben Kyle och hans medhjelpare hade tillryggalagt ungefär halfva vägen dit, när Markus med sin börda uppnådde Silfpickarehålet.

6.

Fångarna Flykten.

Samtidigt med att Grim, fiskare, i medvetslöst tillstånd infördes i det eländiga kyffet bredvid rådhuset, införpassades äfven den modige borgmästaren dit. Rummet var ganska stort och af rektangulär form, så att de båda fångarne hade ganska godt om utrymme. En dansk soldat posterade vid dörren, och utanför de båda i närheten af hvarandra sittande fönstren, vettande åt en ganska stor och lummig trädgård, vankade en annan knekt fram och åter, så att hvarje tillfälle till flykt var så noggrant som möjligt afstängdt.

En lång stund fick den unge fiskaren ligga utan hjälp. Väl försökte borgmästaren att på lämpligt sätt bringa honom till sans igen, men när detta icke ville lyckas, måste han afstå från försöket. Några minuter derefter ankom likväl stadens ende bordskärare (fältskär), och han fick snart lif i den afdånade. Undersökningen gaf vid handen, att några ädlare och ömtåligare delar icke skadats. Efter någon hvila skulle Grim åter vara vid full vigör. En välgörande sömn smög sig inom kort öfver honom, och skymningen hade redan inbrutit, när han ändtligen vaknade af sig sjelf. Det första han gjorde var att med båda händerna öfverfara bakre delen af hufvudet och sedan pannan, liksom för att erinra sig hvad som inträffat. Då han i detsamma varseblef borgmästaren, som, med hufvudet eftertänksamt lutadt i ena handen, tagit plats på en eländig trästol bredvid ena fönstret, utropade han:

— Jaså, jag är inte ensam i den här bedröfvelsen!

Borgmästaren, som inte gifvit akt på, när den unge fiskaren vaknat, for upp, som om han plötsligt blifvit stungen af en orm.

— Nej, min vän, utbrast han bekymrad, du har mig till olyckskamrat.

— Hur har jag kommit hit?

— Genom en skurks illdåd.

Grim betraktade frågande talaren, och detta gaf borgmästaren anledning att redogöra för orsaken till dennes fångenskap. Då han slutat, utbrast den unge fiskaren:

— Säg ni, hvem det var som så lömskt . . .

— Det var Ebbe Kvastmakare, inföll borgmästaren, redan innan Grim hann tala till punkt. Denne försjök i djupa tankar, hvilka hufvudsakligen antogo denna form:

— Han är hätsk på mig, därför att jag vunnit Gertruds kärlek. Längre har han spanat efter ett tillfälle att skada mig, och att han nu passade på, det . . .

Här inföll plötsligt den gamle borgmästaren:

— Du försvarade dig som en hel karl, Grim, och hade det funnits ett tjugotal sådana karlar som du, så hade juten sannerligen inte nu funnits kvar i staden. Men, hör på, fortfor han och närmade sig den unge fiskaren, liksom fruktade han, att väggarna kunde ha öron, eller att hans ord kunde höras ut genom de tunna bräderna. Tror du, att det skulle vara omöjligt att komma härifrån?

Grim betraktade med största uppmärksamhet fönsterna. Då han inom kort fick syn på den utanför vankande knekten, yttrade han med temligen nedstämd röst:

— Så länge vakten är kvar der ute, ha vi ej stort hopp. Om vi bara kunde hitta på ett sätt att aflägsna honom, så . . .

— Ja, det är just knuten, afbröt borgmästaren halfhögt. Låt oss fundera på saken!

De båda olyckskamraterna hunno ej särdeles långt i dessa funderingar, när de plötsligt ryckte till vid det

att dörren öppnades, och den danske ryttmästaren trädde in, hånfullt utropande:

— I morgon bittida skolen I föras öfver sundet; varen beredda derpå!

— Men detta strider mot all folkrätt, vågade borgmästaren invända.

Ett hånleende spelade på ryttmästarens läppar, då han svarade:

— Jag håller eder för att vara upprorsmän och uppviglare, isynnerhet du, fortfor han och gaf den unge fiskaren en hatfull blick. Du har burit hand på konungens af Danmark soldater, och . . .

— Jag har endast försvarat min och min konungs heder, afbröt Grim häftigt.

— Ah, du blir spak, när du kommer till andra sidan sundet, menade Schwander och närmade sig dörren. Han skulle just lägga handen på klinkan, då han plötsligt spratt till vid ljudet af dessa ord utifrån:

— Har du sett till ryttmästaren?

— Han är här inne, svarade den posterande soldaten.

I detsamma öppnade Schwander dörren, under det han barskt sporde:

— Hvad är det frågan om?

— En beväpnad trupp närmar sig från Rebbelberga, men om det är vänner eller fiender är omöjligt att ännu utfundera.

Hittills hade ryttmästaren hållit dörren halföppen, och de båda fångarna kunde alltså höra det korta samtalet. Det var nog för dem att också få något att tänka på. Rörelsen i staden tilltog för hvarje minut, och det skulle vara fåfängt att söka beskrifva de båda fångarnas glädje, när de plötsligt sågo båda posterna draga bort, utan att ersättas af andra.

— Lyckan tyckes gynna oss, utbrast borgmästaren. Det är troligtvis den mycket omtalade partigångaren Hummer som nalkas, efter som danskarna tyckas sätta sig i försvarstillstånd.

— Ja, om det vore så väl, svarade Grim. Det skulle inte dröja många minuter, förrän också jag hade en musköt.

— Det är nog inte skäl i att dröja, till dess vi få närmare upplysningar, svarade borgmästaren. Kanske att det helt enkelt är ett snapphaneband, och då råka vi ännu värre ut. Låt oss därför söka undkomma så fort som möjligt. Enda vägen är genom trädgården. Skymningen har också tilltagit så betydligt, att . . .

Han afbröt här sjelf sin mening och gick häftigt fram till ett af fönstren. Grim gjorde en ansträngande rörelse och lyckades komma på benen. Under de allra första sekunderna skymde det visserligen för hans ögon och susade för hans öron, så att han måste stödja sig mot sänggafveln, men denna olägenhet gick snart öfver, och efter ett par minuter stod han vid borgmästarens sida.

Denne betraktade honom forskande några ögonblick och sporde derefter:

— Känner du dig nog stark att följa mig?

— Ja.

Fönstret öppnades varsamt, och med iakttagande af alla försiktighetsmått lyckades det snart fångarna att praktisera sig ut i trädgården. De hade nätt och jemt vunnit fast fot på marken, då ett väldigt hurrarop ljöd norr ifrån.

— Fort undan i buskarna! ifrade borgmästaren. Det är fienden, som på detta sätt gifver tillkänna sin glädje öfver att den erhållit förstärkning. Fort, fort!

Några minuter derefter voro fångarna så säkert gömda i buskarna, som omständigheterna kunde medgifva.

7.

I Skörpinge. Spejaren.

Jon Stenslipare bodde i norra ändan af Skörpinge by, knappt ett stenkast från den öster ut gående landsvägen. Han hade i många år varit ensam i sin lilla koja och lefde der förnöjd med det lilla, han egde. Kom någon fram med talet om, att han skulle gifta om sig, ty han var enkeman, ljöd alltid svaret:

— Hvad skall det tjena till? Jag hushållar bra för mig sjelf, och så har jag ingen, som mera gör mig emot. Dessutom börjar jag nu att blifva till åren, och hvem tror du skall vilja äkta en gammal gubbe?

I denna sin förmodan hade Jon dock orätt, ty det fanns mer än en af socknens gamla mör, som kastade begärliga blickar på den flitige och ordentlige stensliparen. Det var nämligen en känd sak, att han icke blott rådde om sin lilla koja med den ganska stora trädgårdstjappan ograverad, utan äfven hade en hel hop penningar sammansparade på kistbotten. Och när dertill kom, att Jon, som var allmänt känd för att besitta en mycket stor skicklighet i sitt yrke, jemt och samt hade lönande arbete, isynnerhet vid länets herregårdar och större bondgårdar, hvarjemte han ej sällan efterskickades från det andra skånska länet, ja, en gång hade han till och med varit eftersänd från Markaryds gästgifvargård i Småland, då kan man förstå, att det icke skulle brista förtjenster för honom.

Det här skildrade året, 1676, hade likväl ej varit så rikt på beställningar som de föregående, och det var naturligtvis det pågående krigets skull. Också brukade han alltid säga, när talet föll härpå:

— Det är ju naturligt, att folk inte bryr sig om att putsa upp sina gårdar, så länge juten huserar här, ty hvad jag gör i ordning den ena veckan, det slå krigsknektarna sönder eller röfva bort den andra.

Men alldeles utan arbete kunde den flitige Jon inte vara, och som han, hvilket han ej yppat för någon, kommit till fullt beslut om, att han skulle fiffa upp sin egen lilla stuga, så snart kriget tog ett slut och freden bredde sina läkande örter öfver de djupa sår, hvilka redan blifvit tillfogade Skåne, så sysslade han ett par timmar om dagen med att för egen räkning skapa åtskilliga stenprydnäder. Till verkstad tjänade ett litet träskjul, beläget i ena hörnet af trädgården och så öfverväxt af lummiga träd, att det för den med platsen obekante skulle vara mera en lyckträff än skicklighet, om han kunde taga sig fram dit. Och här gömde Skörpinge stenslipare de ganska vackra alster, som formades af hans skickliga händer.

Samma dag, som olyckan drabbade Simon Hattmakare och hans dotter, var Jon ifrigare än vanligt sysselsatt i sin verkstad. Hundratals tankar genomkorsade hans hjerna, och ibland upphörde han långa stunder med arbetet endast för att söka vinna klarhet i några funderingar.

— Jaså, juten har lyckats bemäktiga sig staden, mumlade han halfhögt och stödde hufvudet i ena handen. Jo, jo, det var allt att vänta, så länge han är öfverlägsen vår konung. Tänk hvilket lif här då skall blifva! Besynnerligt emellertid, att kung Karl så har tappat modet! Han drager sig ständigt undan, och det ser nästan ut, som om han utan svärdsslag skulle vilja lemna Skåne åt Danmark. Då blir det minsann inte godt att längre sitta kvar här . . . men, afbröt han sjelf sin monolog och sprang häftigt upp, tog plats i den öppnade dörren och vek undan några grenar, hvarigenom han fick en liten utsikt åt staden till, det förefaller mig, som om det skulle vara eldsvåda der borta. Jo, jo men, de ha redan börjat, ser jag.

Efter det han under några minuter skuggat ögonen med den lediga handen, utbrast han ännu mera förskräckt:

— Om jag inte tar miste, är det Simon Hattmakares gård, som brinner. Ja, det är så! Hvad har han kunnat göra för illa, eftersom . . . Men, så sannt jag lefver, är det inte han och hans dotter, som komma springandes der borta åt skansen till! Hvad står nu på?

Och utan att stänga skjuldörren ilade stensliparen genom den lilla trädgården och uppnådde grinden åt landsvägen till, just som de flyende voro på blott några alnars afstånd.

Det åtgick ej många minuter för Simon Hattmakare att berätta, hvad vi inhemtat i första kapitlet. Han slutade sitt anförande med dessa ord:

— Och som jag vet, att du, Jon, verkligen är min vän, så har jag styrt kosan till dig både för att få hvila mig en stund, ty jag är gammal och orkar inte mera löpa som en pojke, och derefter få ett godt råd af dig hvad som nu är att göra.

— Ja, det der kan bli kinkigt nog, det, inföll Jon Stenslipare fundersamt. Ha danskarna en så pass stor styrka i staden, är det nog troligt att de besätta alla vägar derifrån. Åtminstone är det inte rådligt för er att dröja länge här.

När stensliparen och hans oförmodade gäster väl försvunnit i det lilla huset, reste sig från ett af landsvägens djupa diken en mansperson, öfverallt nedsmord af den gyttja, som fanns i diket. Försiktigt stickande upp hufvudet öfver dikeskanten mumlade han för sig sjelf:

— Jag har inte misstagit mig, då jag trodde, att de skulle styra kosan hit. Nu gäller det att vakta ut dem för att se, åt hvilket håll de ämna begifva sig. Gertrud får inte på några villkor undgå mig, allra helst som jag nu är henne så säkert på spåren.

Den nedsmorde spejaren var Eskil Kvastmakare, som i staden på ett så lömskt sätt öfverfallit Grim, den af honom så bittert hatade rivalen.

8.

Tvist och försoning. I fängelseträdgården.

Det var, såsom läsaren troligen redan gissat, Sven Påfvelsson, som nu med sitt band anländt till Engelholm. Snapphanarnes ankomst väckte naturligtvis motstridiga känslor i Engelholmarnes bröst. Ty under det de, som i hemlighet höllo med danskarna, nu afkastade maskerna och tydligt lade sin glädje i dagen på mångahanda sätt, iakttog det svenska partiet en dyster tystnad. Det väckte ej heller så liten förstämning hos de svenskvänliga, att borgmästaren, till hvilken detta parti satte hela sin lit, hölls fången, så att han ej kunde vidtaga några mått och steg för att stäfja inkräktarnes och deras medhållares otyglade framfart.

Det väckte för den skull icke så ringa både förvåning och glädje, när det blef bekant, att de båda fångarna, borgmästaren och Grim fiskare, under villervallan lyckats komma undan och trots de ifrigaste efterspaningar både från danskarnes och snapphanarnes sida, inte kunde ertappas. Litet hvarstädes sades därför mellan de svenskvänliche:

— Man skall få se, att de skyndat sig att uppsöka någon svensk ströfkår eller kanske hufvudhären och snart komma tillbaka för att befria oss.

Tanken härpå gaf de modfælde godt hopp, och utan knot böjde de sig under det danska oket.

Ryttmästare Schwander hade, egendomligt nog, kommit på alldeles samma tanke, och det utan att någon ledt honom dertill. Till en början funderade han på att genom återtag draga sig ur spelet, medan han ännu hade tid, men så fann han vid närmare eftersinnande, att detta skulle kunna tydas såsom en alltför stor feghet, allra helst sedan han erhållit förstärkning genom Sven Påfvelssons ankomst. Han ändrade därför sitt beslut och stannade kvar.

Redan första mötet vid norra tullen mellan ryttmästaren och snapphanechefen borgade för, att sämjan dem emellan hvarken skulle blifva den bästa eller af särdeles lång varaktighet. Hållande strängt på sin militära grad, ville den förstnämde genast taga befälet öfver hela styrkan och åberopade för den skull ett konung Kristians plakat, enligt hvilket de danska officerarne beordrades att utan vidare taga befälet öfver de upproriska bondhoparna och så mycket som möjligt vore bibringa dem soldatbildning.

Nog fanns det åtskilliga snapphanechefer, som i godo underkastade sig denna egenmäktiga befallning, men de funnos äfven, som hade för starkt utpreglad sjelfkänsla att vilja böja sina viljor under främmande kommando. Till dessa senare hörde äfven Sven Påfvelsson. Han afhörde visserligen, till utseendet lugn, ryttmästarens uppmaning att ställa sig under hans befäl, men då Schwander i motsatt fall hotade med konung Kristians onåd och vrede, kunde den stolte bonden ej längre styra sig, utan kastade hufvudet häftigt tillbaka och utropade:

— I hafven ej rättighet att taga något kommando öfver oss, och dessutom vill jag säga eder, att vi sjelfva helst äro våra egna officerare. Men är det så, att I viljen söka tvinga oss, nåväl, då skola vi visa, att vi kunna strida på egen hand lika bra som i edert sällskap. Är det inte så? yttrade han på slutet, vänd till sitt folk.

— Jo, jo, ropade alla öfverljuddt, och en stark röst bland snapphanarna fortfor:

— Vi vilja ej lyda någon annan än Påfvelsson!

Ett starkt skriande och ropande följde på dessa ord, och det gick en rundlig tid åt, innan lugnet blef någorlunda återställt.

Med stigande harm hade ryttmästare Schwander måst afhöra snapphanechefens förklaring och de upproriskes bifall dertill. Han bet sig så våldsamt i läpparne, att blodet der och hvar sprack ut, men han insåg dock, att han, åtminstone för att vinna tid, måste tåla och tåla. Det till och med lyckades honom att lägga så starka band på sina upprörda känslor, att han med synbart lugn kunde svara:

— Det kan blifva farligt för oss att vara oeniga. Låtom oss därför handla i god samdrägt! Här är min hand.

— Och här är min, svarade Sven Påfvelsson.

Hur pass uppriktigt det handslag var, som nu vexlades mellan danska knektarnas och snapphanarnas anförare, lemna vi derhän. Men det hade åtminstone till följd, att starkare och till antalet flere patruller utsändes för att söka efter de ur det eländiga häktet vid rådstugan undsluppna fångarna, borgmästaren och den unge fiskaren, samt att de mot svenskarna trogna Engelholmsborna höllos i en ännu större fruktan.

För att befästa det ingångna förbundet slunko ryttmästaren och Sven Påfvelsson in på en vid Laxgränden midt för torget befintlig krog, der klangen af bågarna och de högljudda, stormodiga samtalen snart ådagalade, att ölet och bränvinet efter hand började göra tillbörlig verkan.

Vi lemnade Engelholms borgmästare och Grim fiskare i en föga afundsvärd ställning, gömda bland buskarna i den lilla trädgården. Det skulle naturligtvis

inte dröja särdeles länge, innan deras flykt blef upptäckt, och då måste naturligtvis trädgården först och främst blifva föremål för en noggrann undersökning.

Det utifrån allt mera tilltagande sorlet från danskarna och snapphanarna gjorde naturligtvis sitt till att ännu mera öka flyktingarnes oro. Slutligen hviskade borgmästaren:

— Det hörs, att juten erhållit förstärkning. Medan allt nu är i rörelse, måste vi försöka att smyga oss öfver det höga planket och . . .

— Vi ha ju ingen stege, afbröt den unge fiskaren.

— Det går nog ändå, menade borgmästaren. Kom bara, men var försiktig!

Väl erhöilo flyktingarne ibland rätt duktiga skrämor af de hvassa törnbuskarne, men lifvet och friheten stodo ju på spel, och för dem skulle de kunnat utsätta sig för ännu större vedervärdigheter. Snart stodo de också invid planket, som var fullt ut lika högt som två resliga karlar tillsammans.

— Genom att klättra upp i det der trädet, hvars grenar sträcka sig öfver planket, skola vi nå björkarna på andra sidan, hviskade borgmästaren. Har du kraft att våga försöket?

— *Jag måste skaffa mig, om jag inte har,* yttrade Grim energiskt.

— Nå väl, låtom oss börja då! Gå du förut!

Uppklättringen började. Den var svårare, än flyktingarne kunnat ana. Snart hade likväl borgmästaren kommit i jemnhöjd med öfversta randen af planket, men han befann sig ännu på en innanför detsamma befintlig gren. Den unge fiskaren deremot hade hunnit ett par grenar högre upp och utanför planket.

Flykten tycktes likväl i förstone skola krönas med framgång, men i ett nu förändrades som genom ett trollslag scenen.

Från fängelset ljödo nämligen ilskna hämnderop, och ett halft tjog knektar störtade in i trädgården under skränen:

— De ha ej kunnat fly någon annan väg än denna; vi måste ha dem lefvande eller döda.

Att beskrifva den förskräckelse, som nu bemäktigade sig flyktingarne, låter sig ej göra. Isynnerhet greps borgmästaren häftigast deraf, ty han befann sig ju ännu innanför planket. Då var det större utsikt för Grim att komma undan.

Plötsligt hördes en röst nedifrån marken och alldeles under borgmästaren:

— Det rör sig någonting uppe i trädet.

Här nådde borgmästarens förskräckelse i ett nu sin höjdpunkt, och vid den häftiga rörelse, han gjorde för att nå samma gren, som den unge fiskaren hängde på, ströks hufvudbonaden af honom och föll till marken.

— Ha, ha, ha, skrattade knekten hånfullt. En lua! Då måste egaren också finnas der uppe. Kom genast ned, annars skjuter jag!

Borgmästaren hörde tydligt, hur en bösshane spändes. Med förtviflans krafter sökte han fatta tag i den räddande grenen, men oturen var med honom, och han fick i stället tag i en annan gren. Men som denna var gammal och skör, så brast han genast, och der hängde nu borgmästaren på bara en arm.

— Gif er först som sist! nästan hväste Grim fram. Mig skola de ej få tag i, och jag skall göra allt för att finna hjälp och . . .

Innan Grim hann tala till punkt, hade borgmästaren följt hans råd och låg som död på marken framför de hånkrattande danskarna.

Den unge fiskaren lyckades bättre. Han kom ned utan äfventyr och fortsatte flykten i riktning mot Rønne å, den han uppnådde utan att blifva förföljd.

Åskvädret. Ur knipan.

På vestra stranden af Skelderviken och helt nära basen af den ansenliga landtunga, som skjuter ut i nordvest och slutar med Kullen, är Jonstorps kyrka belägen. I hennes närhet låg den lilla kyrkbyn, vid denna tid bestående af endast tre små bondhemman förutom prest- och klockaregårdarna. Trakten var delvis beväxt med större och mindre skogspartier, men redan här kunde man tydligt skönja början till det här och der vilda berglandskap, som närmare är beskrifvet i början af fjerde kapitlet.

Och storartadt i sanning förekom detta landskap, synnerligast när stormen rasade och slungade den ansenligt breda Skeldervikens böljor med sina hvita kammar fräsande högt upp mot klipporna, liksom ville de likt titanerna i sitt raseri storma sjelfva himlen eller med våld vräka omkull de väldiga stenmassorna.

En sådan stormafton, hvares fasa ännu mera ökades genom täta och intensiva blixtar, åtföljda af ett dunder, som om hundratals grofva kanoner på en gång aflossats, satt den gamle klockaren i Jonstorp, Anders Notström, eller "fader Anders", såsom han gemenligen för korthetens skull benämndes, ensam i sin lilla stuga och läste andäktigt i den Heliga Skrift. Ja, det var just nu en sådan kväll, då denna heliga bok passade bäst att tagas fram. Mer än en gång skälfde den gamla stugan, då ilarna riktigt togo i med jettekraft, och vid sådana tillfällen var alltid andakten hos fader Anders som mest spänd.

Hastigt lade han ifrån sig bibeln på det närstående bordet och lyssnade med spända örhinnor. Han tyckte bestämdt, att han förnam detta utrop:

— För Guds skull, öppna!

Men då han ytterligare lyssnat en stund, utan att kunna förnimma några andra ljud än stormens hvinande och de väldiga åskknallarna, trodde han bestämdt, att hans förmodan att han hört en menskelig röst, härledde sig från det uppskakade tillstånd, i hvilket han befann sig, hvadan han åter grep tag i boken för att återtaga sin läsning, men hann icke detta, förrän han så tydligt, som om det passerat inne i rummet, utifrån hörde det utrop, han förut trodde sig hafva drömt:

— För Guds skull, öppna!

Samtidigt med att en tung kropp hördes falla mot dörren upplystes rummet af ett starkt sken, hvarpå ögonblickligen följde en så fruktansvärd skräll, att den gamle klockaren nära nog mist hörseln.

— Store Gud, nu slog bestämdt åskan ned just här! stammade gubben Anders, under det hans tänder hörbart skallrade mot hvarandra.

Inom ett ögonblick var han vid dörren och öppnade densamma. Den gick ovanligt trögt, tyckte han, men upptäckte snart orsaken. Den spärrades nämligen af en utanför liggande manskropp.

— Ja, det var det jag trodde, mumlade fader Anders och bar in den afdånade. Kanske han blifvit dödad af blixten? Men hvad ser jag, utbrast han och tog ett par steg tillbaka, det är ju Halvard Kyles på Gundestrup dräng, fiskarpojken Ubbe från Mölle! I hvad ärende har han väl kommit hit? Ah, han lever

Ubbe, ty det var verkligen han, reste sig nu häftigt upp, och sporde, under det hans blick förvirrad irrade omkring:

— Hvar är jag?

— I Jonstorps kyrkby, men hvad har du för ett ärende på den här platsen?

— Jag söker en svensk ströfkår för att förena mig med den.

I stället för att svara härpå utropade den gamle klockaren, under det han förskräckt slog båda händerna tillhoppa:

— Åskan har bestämdt slagit ned här i närheten, se bara!

Skenet af flammande lågor upplyste starkt den gamle klockarens bostad.

— Helige Gud, skrek denne till, plötsligt gripen af en förfärlig aning, tänk om det är kyrkan, som brinner!

I ett nu var han vid dörren och ryckte våldsamt upp den. Men vid den första blick, han kastade utåt, sade han med något lugnare stämma:

— Nej, gud ske lof, det är bara ett af prestgårdens uthus, som blifvit antändt.

— Ja, ja, det kan också ha fara med sig, inföll Ubbe. Du ser väl, hur stormen drifver gnistorna öfver byn och . . .

— Ja, du har rätt, skrek den gamle klockaren till. Vi måste skyndsamt klämta tillsammans folk, annars kanske både kyrka och by stryka med. Följ mig upp i tornet! Ensam tröttnar jag kanske snart.

Några minuter derefter genljöd nejden af de hemska och betecknande klämtslagen, hvilka nu hördes så mycket skarpare, som åskknallarna helt och hållet upphört. Endast då och då förnams i vester ett doft mullrande, häntydande på, att "Jupiter tonans" drog bort till andra nejder.

Det var naturligtvis med den allra största omsorg, som Allerumbonden Markus synade den lilla farkosten både utan och innan, ty på dess sjöduglighet och styrka komme måhända hans räddning att bero och hans djerfva äfventyr att lyckas. Visserlligen fanns der bara *ett* par

årer, och de tycktes ej heller vara af det allra starkaste slaget, men största delen af masten var dock i behåll, och dertill ett så pass stort segel, att det kunde göra nytta. Värre stod det till med rodret; det hade en temligen lång spricka på midten.

Markus fann dock genast på råd. Likasom han af saftiga videkvistar gjort sig det rep, med hvilket han firade ned kvinnan, som icke var någon annan än Halvard Kyles dotter Inga, så förfärdigade han nu af samma materiel ett så fint snöre som möjligt var. Detta snodde han mångfaldiga hvarf omkring rodret och fick det slutligen så bastant, som i mensklig förmåga stod.

— Nu gäller det blott att hvila ut ett par timmar och sedan öfver till Danmark, yttrade han halfhögt för sig sjelf, under det han med långsamma steg återvände till Silfpickarehålan. Nu har nog gubben Kyle märkt vårt försvinnande och kanske redan satt efter oss, om han anat den kosa, jag tagit. Åh, det är nog inte så farligt, mumlade han fortfarande. Det är inte så lätt att hinna upp mig med det betydliga försprång, som jag redan lyckats få. Men det är märkvärdigt, att flickan inte ännu rör sig, tänkte han och synade noga Ingas drag. Det här börjar se temligen misstänkt ut.

Han lutade sig djupt ned öfver henne, och då han märkte, att hon låg alldeles orörlig, sökte han trycka en kyss på hennes läppar. Men just i samma ögonblick fick han en så kraftig örfil, att han vacklade några steg åt sidan. I detsamma reste sig Inga till hälften upp och utbrast:

— Tror du, att jag sofvit, så bedrager du dig.

Allerumsbonden kunde ej för ögonblicket finna ett ord till svar. Nästan lik en vansinnig stirrade han på Inga.

Ungefär samtidigt med att detta inträffade nere i Silfpickarehålet, hade gubben Kyle i sällskap med gubbarna Sverker och Botvid, de två sistnämnda så kallade hälftenbrukare under Gundestrup, hunnit fram till just samma plats, hvarifrån Markus med tillhjälp af vide-

tåget lyckades med sin börda komma ned till den skyddande platsen.

Detta tåg hade Allerumsbonden i brådskan glömt att kapa af, och det blef alltså en vägledning för förföljarna.

— Det synes, att någon klättrat ned här, hviskade Botvid och stötte gubben Kyle i sidan.

Denne såg fundersam ut några minuter; derpå sade han:

— Ja, du kan ha rätt, men hvad andra ha gjort, kunna också vi göra efter.

De gjorde äfven så, och länge dröjde det ej, förrän Sverker utropade:

— Der borta ligger Silfpickarehållet.

— Har du varit der förut? sporde gubben Kyle.

— Ja, ett par gånger.

Allerumsbondens förvåning öfver Ingas plötsliga uppvaknande kunde naturligtvis ej vara låtsad. Med förvåningen blandade sig också en ej ringa förskräckelse, och denna sistnämnda känsla gjorde, att han till en början ej kunde fatta något afgörande beslut. Han såg verkligen i de första ögonblicken ut som en skolpojke, som plötsligt blifvit på bar gerning ertappad med att hafva begått något skälmstycke.

Med kvinnans medfödda fintlighet såg Inga genast detta förhållande, och hon beslöt att begagna sig deraf. Hon sprang därför upp, knuffade den helt och hållet oförberedde Markus åt sidan och skyndada mot hålans öppning.

Men i detsamma försvunno också dåsigheten och slappheten hos Allerumsbonden. Blixtnabbt rusade han fram, och innan den unga flickan hunnit fullborda sin afsikt, greps hon i armen och fördes temligen omildt tillbaka in i hålan, under det Markus hånfullt yttrade:

— Du har godt gry i dig, flicka, och vore du karl, så . . .

Utan att fullborda sin mening slängde han Inga ned till marken och störtade fram till hålans öppning.

Vinden, som låg ditåt, hade nämligen till hans öron fört ljudet af det samtal, som förts mellan gubben Kyle och hans medhjelpare. Väl kunde inte Markus höra sjelfva orden, men så mycket uppfattade han ändock, att menniskor funnos i hans närhet och till på köpet på samma plats, der han sjelf helt nyligen hade befunnit sig. Han kom nu ihåg, att han glömt att förstöra viderepet, och hågkomsten deraf slog ned som en bomb.

Han förlorade inte en enda sekund. Barskt tillsade han Inga att genast följa sig.

Den unga flickan rörde sig ej. Hon låtsade, som om hon inte hörde sin plågoandes befallning. Men hon fick genast se på annat.

— Jag vet, att du inte är döf, skrek Markus och grep henne hårdt i ena armen. Följer du ej godvilligt, så tvingar jag dig.

Inga sökte att sträfva emot, och dertill anlidade hon alla sina krafter. Men hvad betydde de emot den starke bondens? Kampen blef naturligtvis ej långvarig; Inga måste gifva vika, och kosan ställes ned mot båten.

Hur modig och van vid sjön den unga flickan än var, så bäfvade hon likväl i detta ögonblick tillbaka, då hon såg det temligen upprörda hafvet. Men ingenting hjälpte, och inom några minuter befann hon sig inom båtens relingar.

Utan att förlora någon tid lade Markns ut, reste masten och hissade seglet. Den lilla farkosten hade inte hunnit femtio alnar från land, när gubben Kyle och hans följeslagare störtade fram. De igenkände genast Markus och hans rof, och den gamle inspektoren skrek, under det han våldsamt knöt ena handen mot Allerumsbonden:

— Hör du, din tjufstryker, gif mig genast tillbaka min dotter, annars skjuta vi!

— Far, far, rädda mig! jemrade sig den unga flickan och gjorde en rörelse, som om hon ämnade kasta sig i hafvet.

Medan Allerumsbonden höll rorkulden med ena handen, grep han med den andra en af de korta årorna och höjde den mot Inga, under det han utbrast:

— Om du gör den allra minsta rörelse, så dänger jag dig i skallen med denna, så att du aldrig mera skall se dagens ljus! Derpå vände han på hufvudet och skrek inåt land: Skjut bäst det gitter er; I skolen ändock skjuta bom.

Ett par sekunder efter denna trotsiga uppmaning brunno tre skott af. Två af kulorna hveno förbi den lilla farkostens babordsida, den tredje fastnade i masten, utan att likväl åstadkomma någon skada.

— Ha, ha, ha, skrattade Allerumsbonden försmädligt och svängde sin trasiga slokhatt i luften. Jag reser nu öfver till Danmark, der kunnen I träffa mig. Farväl!

Då nästa salfva brakade, var båten redan så långt borta, att kulorna ej nådde den.

Och der stodo nu gubben Kyle och hans medhjelpare betydligt snopna öfver, att de ej kunnat nå det byte, som de haft så att säga nästan i händerna. Till harmen sällade sig också villrådigheten öfver hvad som nu vore att göra.

10.

Äfventyret. Vid målet.

Fmellan kyrkan och Rönne å låg vid tiden för denna skildring ett nära nog helt och hållet flackt fält, der, liksom vid åns mynning, flygsanden ej sällan dref in öfver staden och gjorde en vistelse ute i det fria högst obehaglig. På senare tider har stadens styrelse vetat råda bot för detta onda genom att norr om staden ända fram till åmynningen anlägga vidsträckta planteringar såsom skydd för den mäktiga flygsandens ibland ganska våldsamma framfart, och detta medel har äfven visat sig ganska verksamt. Men på den här skildrade tiden fanns ej den ringaste tillstymmelse till dessa planteringar. De städse oroliga tiderna och de ofta återkommande krigen lade också mäktiga hinder i vägen för dylika anordningar.

Det var in på det förstnämnda, flacka fältet, som Grim hunnit, då han lyckades komma undan förföljarna. Utan vidare betänkande skyndade han mot ån, och efter några minuter kunde han förnimma det lätta sorlet från dess vågor.

Nu ansåg han sig med säkerhet och utan svårighet räddad, och började att längs stranden söka efter något medel att komma öfver till andra sidan.

— För ett par dagar sedan lågo här två ekstockar, det vet jag tydligt, mumlade han för sig sjelf. Mätte någon af dem finnas kvar!

Men hur ifrigt och noga han än sökte, kröntes ändock ej hans bemödanden med önskad framgång. Ej den minsta skymt af någon ekstock fanns, icke ens

en så pass stor plank, att den kunde bära honom öfver.

— Oturen börjar förfölja mig. Hvad är att göra? mumlade han för sig sjelf. Efter några minuters funderande utbrast han: Jag vill söka en gång till; kanske att jag i hastigheten gått förbi det sökta.

Detta resultat blef alldeles lika med de föregående. Villrådlig stannade han invid vattenbrynet. Han hade inte stått der många ögonblick, förrän han bakom sig, åt staden till, hörde detta korta samtal:

— Den andre har kommit undan, men åt hvilket håll tror du?

— Säkerligen har han styrt kosan ned till ån, ty norrut genom staden har han ej vågat att begifva sig.

— Nå, då måste vi göra våra undersökningar här.

— Ja, och det genast.

Snmtalet afstannade här, och Grim behöfde ej heller veta mera. Hans beslut var genast fattadt, och utan vidare betänkande störtade han sig i åns böljor.

Plumsandet nådde fram till förföljarnes öron.

— Det var bestämdt han, som kastade sig i ån, skrek den ene. Efter honom!

Snart stodo förföljarna, två danska ryttare, nere på stranden. De upptäckte genast en mörk kropp midt i ån. Det var Grim, som redan hunnit så långt, tack vare sin lätta klädsel och sin skicklighet och styrka såsom simmare.

— Vänd om, annars skjuta vi! skrek den ene dansken och höjde, liksom kamraten, den långa karbinen.

Men det var naturligt, att Grim icke lyssnade till denna uppmaning. Han fortsatte tvärtom med ökade ansträngningar.

Danskarna sköto visserligen, men utan att träffa. Skotten hade dock slagit larm i staden, och inom kort syntes en klunga soldater och snapphanar om hvarandra under höga rop störta ned mot ån.

Men Grim hade då redan uppnått andra stranden och var räddad, åtminstone för ögonblicket. Det kunde dock inte vara rådligt för honom att stanna kvar. Se-

dan han därför ruskat det mesta vattnet af sig, skyndade han mot söder, längs Skeldervikens strand, och när solen rann upp, befann han sig redan vid Farhults kyrka.

Här tyckte han sig kunna hvila ut en stund, och då han varseblef en ej långt ifrån kyrkogården stående enslig lada, skyndade han dit för att söka skydd. Ladudörren var endast löst tillsluten, hvadan Grim trädde in. Hans blickar föllo genast på de sista lemningarna af en höstack, och der redde han utan betänkande sitt läger.

Efter ungefär ett par timmars välgörande och välbehöflig sömn vaknade han och reste sig häftigt upp. Han hade nemligen drömt, att förföljarna voro honom hack i häl, och det var intrycket af denna dröm och den rädsla, som ännu ej hunnit lemna honom, som gjorde, att han så ängsligt såg sig omkring. Men då han ej kunde finna något oroande, ej heller något misstänkt buller hördes, gnuggade han sig några gånger i ögonen och mumlade för sig sjelf:

— Det var ju bara en dröm. Gifve Gud, att den ej måtte blifva verklighet!

Några minuter derefter var han åter på benen och följde vid sidan af den norrut gående vägen.

— Det blir bestämt snart oväder, utbrast han och såg eftertänksamt upp mot den i tunga moln sig allt mera höljande himlen. Det är nog bäst, att jag först som sist begifver mig in i skogen der borta.

Han hade nätt och jemt hunnit få sista ordet öfver läpparna, då en klar blixtnedslag delade molnen. Den följdes af stora regndroppar, som allt ymnigare och tyngre föllo ned på jorden. Flyktingen hann också nätt och jemt fram till skogsbrynet, då ösregnet började på allvar. Det var ej utan, att han ångrade, att han lemnat den skyddande ladan vid Farhults kyrka, men nu kom denna ånger för sent.

Och då han genast fann, att han i det något glädsare skogsbrynet ej hade tillräckligt skydd mot det allt mera våldsamt nedstörtande regnet, så beslöt han sig

för att söka den djupare skogen. Men han hade inte trängt många famnar in i densamma, då hans öron plötsligt nåddes af detta anrop:

— Wer da?

Samtidigt hörde han också, hur en bösshane spändes.

— Jo, nu har jag kanske råkat vackert ut, tänkte han och stod alldeles orörlig, ty han visste, att den minsta rörelse kanske skulle hafva en kula till följd.

Den okända rösten fortfor:

— Svensk eller dansk?

— Svensk.

— Upprorsman eller . . .

— Nej, jag är en redlig skåning och ej någon eländig snapphane, afbröt Grim med kraftig stämma.

— Träd fram då!

Några ögonblick derefter stod flyktingen midt i en ansenlig knekthop, den han till sin glädje fann vara svensk. På hans fråga, hvem som var anföraren, ljöd svaret:

— Ryttnästaren Alexander Hummer.

En djup suck af lättnad höjde Grims bröst, ty han hade nu äntligen nått målet för sina önskningar, en svensk ströfkår. Efter ett kort samtal med den unge och djerfve Alexander Hummer, som genast fattade förtroende till den rättframme och kämpastarke fiskaren, hade denne fått samma beväpning som de öfriga knektarna.

11.

Elden är lös.

Det finnes nog inte mången, som icke åtminstone en gång i sitt lif känt och erfårit det nervskakande och obehagliga i utropet: "Elden är lös!" I synnerhet om detta låter höra sig nattetid, måste det utöfva ännu större verkan, än om det höres på dagen. Och de ohyggliga, dystra klämtslagen sedan! De skära genom merg och ben, komma de starkaste nerver att darra och göra oftast den modigaste tvehågsen.

I städerna, der snar och dubbel hjälp inom kort brukar anlända är den obehagliga känslan vanligtvis något mindre, men på landet, der timmar ibland kunna förflyta, innan hjälpen kommer, och de brinnande föremålen alltså mången gång blifva utan räddning förlorade, der måste naturligtvis ångsten och oron få så mycket större fart.

Så också i Jonstorps kyrkby denna förfärliga åsknatt. Det var ej många af byinvånarna, som tordes gå till hvila af fruktan för att det skulle blifva deras sista natt; en och annan hade likväl blifvit öfverväldigad af sömnen och tröttheten. Deribland befann sig den ålderstigne kyrkoherde M. Under dagens lopp hade han varit ute i några för hans ålder ganska ansträngande förrättningar och hade i skymningen kommit hem, ej allenast genomvåt, utan äfven genomtrött både till kropp och själ. Sedan han tillfredsställt den gnagande hungern, gick han därför till hvila, och många minuter hunno inte förflyta, innan snarkningarna tydligt bevisade, att sömnens milda engel fläktat ro öfver det trötta sinnet.

Prestmor och hennes dotter, mamsell Karin, vågade likväl ej följa exemplet. För att i någon mån hålla sig vakna, förde de ett ganska lifligt samtal, och detta rörde sig naturligtvis omkring dagens mest brännande fråga, det pågående kriget. Båda voro liksom fadern och maken obrottsligt trogna den svenske konungen och hade ej nog skarpa ord för att uttrycka sin förtrytelse öfver åtskilliga sockenbors förrädiska öfvergång till de inkräktande danskarna.

— Ja, utbrast Karin, som redan sett ungdomens rosor falla från kinderna, och hela hennes anlete öfvergöts af en brännande, vredens rodnad, ja, om jag finge upptänka de straff, som dessa förrädare äro värda, så skulle de sannerligen ej blifva små. Det är . . .

— Hu-u-uh, jemrade sig prestmor och slog båda händerna för ansiktet, just som en klar blixtplyste rummet. Det är ett förfärligt oväder. Men hvart skall du gå? sporde hon förundrad, när dottern hastigt reste sig och styrde kosan mot dörren.

— Den der åskskrällen föreföll mig så besynnerlig. Jag vill se efter, om inte . . .

Karin hann inte fullborda sin mening, då några häftiga slag dånade mot yttre förstugudörren. Darande befallde prestmor dottern att öppna, och knappt hade dörren kommit en smula på glänt, då en grof karlröst hördes:

— Åskan här slagit ned och antändt kära fars foderlada. Fort fram med alla såar och ämbar! Hvem vet, om inte hela byn stryker med!

Och nu blef det ett ändlöst spring öfverallt både af gårdens folk och af byinvånarna, som, en del så godt som halfnakna, skyndadt ut för att biträda vid släckningen. Härunder uppstod en skarp tvist mellan prestmor och hennes dotter, antingen prestfar skulle väckas eller ej! Dottern ville, att så skulle ske, men icke modern, som till slut utbrast:

— Men betänk då, hur trött, ja, nästan halfsjuk han var, då han kom hem!

— Sant, kära mor, inföll Karin, men I skolen också komma ihåg att han nu sofvit ganska många timmar. Dessutom vet jag, och I med, att far skall blifva ganska vred när han vaknar och märker, att vi ej . . .

— Tst . . . ! tst . . . afbröt prestmor och grep dottern temligen omildt i armen. Det ser ut, som om far af sig sjelf skulle vakna.

Så skedde äfven, och inom några minuter var den gamle själasörjaren, trots sin höga ålder, ute vid olycksstället, der han på det ifrigaste uppmuntrade till att bilda vattenkedjor ned till den närliggande Skelderviken. All trötthet hade nu vikit ifrån gubben M., och då en af byamännen i all välmening uppmanade honom att spara sig, gaf han detta svar:

— Tack, Nils Pers, för din omvårdnad om mig, men skam den, som sviker i faran, allra helst om den hotar ens hus och hem. Jag vill inte dölja för dig, att ej allenast byn, utan äfven vårt ärevördiga tempel, Guds hus, sväfva i fara, om vinden ej kastar om!

De dofva klämtslagen, de af dem sammankallade och från alla, äfven temligen aflägsset belägna, gårdar och byar ankommande männen, kvinnorna och äfven barnen, de fräsande och allt högre flammande lågorna, hvilka med sitt dallrande, fantastiska sken belyste det hela; allt detta bildade en tafla, som i dyster, nästan rysansvärd skönhet svårligen kunde öfverträffas. Och när till denna tafla lades de lössläppta, hit och dit rusande kreaturen, af hvilka flere, bländade af eldskenet, sökte störta sig in i den brinnande ladan, derifrån de endast med största svårighet kunde hindras, hur mycket mera skulle icke då denna fantatiska liflighet framträda!

Och att den äfven slog an på den soldattrupp, som nästan i språngmarsch närmade sig från söder, det framgick tydligt af de vexlande uttrycken i deras anleten och af deras häftiga rörelser.

Det var Alexander Hummers trupp, som ilade till hjälp. Sjelf sprang den kække ryttmästaren i spetsen

och uppmanade både med ord och åtbörder sina bussar att skynda till hjälp så fort som möjligt.

Några steg framför honom höll sig Grim, ty han hade sjelfmant åtagit sig att visa vägen.

Det blef genast annan fart i släckningen vid soldaternas ankomst och då ryttmästaren tog ledningen af det hela. Väl blefvo ännu ett par uthus de giriga lågornas rof, men dervid stannade det lyckligtvis. Ingen enda mensklig boning blef skadad, och kyrkbyns invånare erkände allmänt och under glädje, att de hade knektarna att uteslutande tacka för, att så väl deras hem som deras åldriga tempel undginge att drabbas af det förhärjande elementet. Soldaterna blefvo för den skull på det omsorgsfullaste omhuldade och ej minst Alexander Hummer, som jemte ett par af sina underbefälhafvare inbjöds att taga kvarter hos det gästfria prestfolket.

Största tacksamheten kom likväl den gamle klockaren, fader Anders, till del. Hade han ej varit så rapp i att klämta, så skulle de första, lägliga tillfällena att mota det härjande elementet i sin början gått förlorade och en oberäknelig olycka inträffat. Nog varnade Hummer och hans folk det röda eldskenet och förstodo genast hvad som var på färde, men dylika scenerier under krig äro ju så vanliga och nästan dagligen, ja, ibland mer än en gång om dagen förekommande, så att det här omtalade i och för sig väckte ringa eller alls ingen uppmärksamhet. När slutligen ljudet från de hårda och ihärdiga klämtningarna trängde fram till ryttmästarens öron och snarare till- än aftog, förstod han också, att hjälp vore af nöden, och han beslöt genast att lemna den. Med hvad resultat känna vi redan.

Samtidigt med att ryttmästare Hummer och hans båda löjtnanter förfriskade sig i prestgården, sutto Grim och Ubbe inne hos fader Anders. Samspråket var lifligt, och de väldiga ölstänkorna blefvo flitigt påfyllda.

12.

Spionen. Öfverläggningar. Hämnden.

Ebbe Kvastmakare väntade både länge och väl i diket vid Skörpinge, men ändå kommo ej Simon Hattmakare och hans dotter ut. Det hjälpte lika litet, att kvastmakaren lade upp den ena eden efter den andra; timme efter timme gick till ända, och de väntade voro lika osynliga.

Medan Ebbe sålunda vändades och halfhögt svor öfver den otur, som förföljde honom, syntes Jon Stenslipare ensam komma ut ur sin bostad. De verktyg, som han bar, tydde på, att hans afsigt var att se om den lilla täppan kring boningshuset, och så var äfven stensliparens mening.

Nu hade den lömske kvastmakaren råkat ganska illa ut. Skulle han stanna kvar i diket, eller skulle han söka att komma undan? Han valde det sistnämnda, och efter det han liksom en müllvad krupit ett godt stycke framåt i diket, uppnådde han ändtligen landsvägen. Der kunde han få andas fritt en stund, och han gjorde det äfven, ty nu var han så pass långt från gubben Jon, att han svårligen behöfde frukta för att upptäckas. Lik den utstuderade spetsbofven lurade han också med ängslig uppmärksamhet på det tillfälle, då gubben Jon skulle sluta sitt arbete och åter begifva sig in i sin stuga. Att det var långa och kvalfulla stunder för den lömske kvastmakaren faller af sig sjelf, och troligtvis fanns det icke mången, som i dessa ögonblick svettades så mycket af oro som han. Skulle han lyckas, eller skulle Gertrud gå honom ur händerna? Kosta hvad det ville, så måste han ega henne; aldrig

skulle hon hvila i Grims armar, svor han dyrt och heligt på, allt under det han än med tröjärmen, än med händerna aftorkade de nedför kinderna rinnande svettperlorna.

Ändtligen slog för honom den efterlängtade stunden. Jon Stenslipare upphörde med sitt arbete och trädde åter in i sin stuga, hvares dörr han på det omsorgsfullaste stängde till.

Under dessa oroliga tider var det också af nöden att iakttaga den allra största försiktighet, ty öfverallt och i hvarje minut lurade farorna i vexlande gestalter.

— Ack, hvad det känns godt att få hvila ut en smula, när man är så pass gammal som jag, pustade Simon Hattmakare och sjönk ned på en af de väggfasta träbänkarna. Jag känner på mig att jag långt ifrån är densamme som förut. Det gör också . . .

— Jo, jo, men, afbröt stensliparen och vaggade fundersamt af och an med hufvudet, det stöter ibland ihop en massa omständigheter, som man aldrig kunnat på förhand ana, och det fordras verkligen mer än vanligt mod för att icke duka under. De fördömda jutarna, som . . .

I sin ordning blef stensliparens tal här afklippt af hattmakaren med dessa ord:

— Juten skulle vi allt reda oss ifrån utan allt för stor möda. Värre är det med snapphanarne.

— Nämn inte det ordet en gång till, utbrast Gertrud, under det hennes kropp skakades som af en frossa.

Jon och Simon betraktade hvarandra med förvånade blickar och den förstnämnde utbrast:

— Har du varit ute för dem, flicka?

— Nej, inte jag, men . . . men . . . — Hon tystnade här, under det en varm rodnad höljde hennes

kinder. Efter en stunds tystnad fortfor hon: Grim har talat om för mig, hur grymma de äro, och jag vet bestämdt, att Ebbe Kvastmakare hör till Sven Påfvelssons band och . . .

— Ebbe! afbröto samtidigt Jon Stenslipare och Simon Hattmakare, och den sistnämde fortfor: Jo, detta har jag kunnat tänka mig, och åt en sådan skulle jag lemna min dotter! Nej, aldrig!

Under det fadern uttalade dessa ord, hade Gertrud gått fram till det lilla fönstret. Hon stod der länge, och de mest olika sinnesrörelser skiftade i hennes vackra anlete. Slutligen vände hon sig till fadern med dessa ord:

— Här kunna vi ej stanna längre. Jag anar att någon fara är på färde.

— Flickan har rätt, utbrast Jon Stenslipare, men hvart skola vi taga vägen?

— Jag vet ett ställe, der vi kunna vara säkra, inföll Gertrud.

— Hvar . . . hvar . . . fort ut med det! utbrusto de båda gubbarna på en gång.

— Silfpickarehälet.

Hvarken Jon Stenslipare eller Simon Hattmakare svarade genast. Det syntes tydligt, att de hvar för sig öfverlade om, huruvida de skulle följa hennes råd eller ej.

— Men jag har hört, att snapphanebanden också ströfva uppåt Kullen, utbrast slutligen hattmakaren.

— Ja, de ströfva ju öfver hela Skåne, inföll stensliparen.

— I nästan hvarje by finnas de, mumlade Gertrud.

— Fort ut! Nu känner jag mig uthvilad, menade Simon Hattmakare och reste sig med en spänstighet, som var förvånande.

— Vi måste först och främst komma öfverens om hvarthän, kosan skall ställas, inföll stensliparen, ty att på vinst och förlust ströfva omkring har jag ej någon

lust till. Det ligger dessutom mycket större fara deri än i allt annat.

— Ja, du har rätt, svarade hattmakaren. Om vi skulle lyda Gertruds råd?

— Ja, låt gå, jag följer er, utropade Jon Stenslipare. Bara jag får göra mig i ordning, så begifva vi oss i väg.

— Den känner jag godt och väl, yttrade Simon Hattmakare.

— Jag också, menade stensliparen.

— Om I bara orken att gå den långa vägen, inföll Gertrud och smekte faderns brynta kinder.

— Orkar, utbrast hattmakaren till hälften förtörnad. Det der pratet vill jag inte höra en gång till!

— Nej, det är bäst, att du håller inne med slikt, menade stensliparen och skrattade.

— Åh, far vet nog, att jag inte menar så illa, yttrade Gertrud försonande.

— Prata nu inte, utan gör dig färdig, så fort du kan, inföll Simon Hattmakare. Ju längre vi dröja här, desto mera kan faran växa.

— Ja, ja, du har rätt, ifrade Jon Stenslipare, och jag ska' skynda mig, så godt jag kan.

— Jag skall också göra mig i ordning, sade Gertrud, men det kanske dröjer något.

Så gick en dryg halftimme till ända, men då utbrast äntligen den unga flickan:

— Nu är jag i ordning.

— Jag också, menade Simon Hattmakare.

— Ut då! uppmanade Jon Stenslipare. Det kan sannerligen nu vara hög tid för oss att komma härfån.

Med dessa ord närmade han sig dörren och öppnade den. Men knappt hade han kastat en blick utåt, förrän han bestört och bleknande sprang tillbaka, under det han utropade:

— För sent! Vi hafva dröjt för länge.

Utanför den lilla täppan syntes en massa beväpnade män och i spetsen för dem den förut nämnde spejaren, Gertruds försmådde friare.

Då Ebbe Kvastmakare omsider märkte, att han icke blef förföljd, saktade han något sitt lopp och bemödade sig så mycket som möjligt om att rengöra sina kläder. Detta var ej någon lätt sak, men efter mycket gnidande lyckades det honom äntligen att få ett någorlunda hyggligt utseende.

— Ja, mumlade han för sig sjelf, då han åter satte sig i rörelse, nu undrar jag, till hvem det är klokast, att jag vänder mig, antingen till ryttmästaren eller till Sven Påfvelsson. Jag tror nog, att jag får hjälp af hvilken som helst, men . . . men . . .

Under tvekande tankar fortsatte han den snabba marschen i riktning mot den skröpliga träbro, som vid södra tullen gick öfver Rönne å, och snart satte han sin fot på nämnda brygga. Just då han passerat densamma, mötte han Sven Påfvelsson, som han kände sedan längre tid tillbaka.

— Hvar har du varit? sporde snapphanechefen med en viss misstro i tonen.

Ebbe Kvastmakare omtalade så utförligt som möjligt sitt äfventyr och slutade med dessa ord:

— Lemna mig några duktiga karlar, och inom en timme skall du ha två inbitna svenskvänner i ditt våld.

— Och kvinnan, ämnar du låta henne löpa? sporde Påfvelsson och betraktade illmarigt plirande kvastmakaren.

Denne syntes för några minuter en smula förlägen, men bemannade sig och inföll:

— Åh, håken heller! Jag har väl bättre vett! Hon har en gång med köld och förakt afvisat mig, nu blir det min tur att låta henne se på annat, och . . .

— Du kan ta' med dig tio stycken; är det nog? afbröt Sven Påfvelsson hastigt. Men, fortfor han och betraktade skarpt Ebbe Kvastmakare, du far väl inte med falskhet, så att du lurar dem i något bakhåll?

— Hvad pratar du för smörja? inföll Ebbe förnärmad. Jag är lika god dansk vän och snapphane som du.

— Ja, ja, det blir det vi få se! Jag skall säga dig att rättnu kan man inte ens tro sin bästa vän. Men sviker du, då vet du, att du har att frukta en säker hämnd, och att den blir gruflig borgar Sven Påfvelssons namn för.

Med dessa ord ilade snapphanechefen, utan att invänta något svar, bort i riktning mot torget. Ebbe Kvastmakare deremot begaf sig genast åstad för att utvälja sitt folk, och länge dröjde det icke, förrän han tågade tillbaka öfver bron och följde landsvägen åt Skörpinge till. Vi hafva af det föregående sett, hur han i sista minuterna hann fram och lyckades omringa Jon Stenslipares gård.

13.

En blick på sagans område.

Fader Anders var af naturen mycket lugn af sig, och det skulle fordras ganska mycket för att sätta hans blod i riktig svallning. Mången skulle nog hysa den föreställningen, att denna tröghet i lynnet var en följd af hans långt framskridna ålder, men så var ej

rätta förhållandet. Ända sedan barndomen, ynglinga- och mannaåldern hade han varit af en i ögonen fallande lugn natur, som endast vid vissa tillfällen af sorg eller glädje förändrade sig. Men äfven härunder gick han aldrig öfver ett visst rämärke, eller med andra ord, han förifrade sig aldrig. En gång var han dock nära deran, och det var, när hans förträffliga hustru gick ur tiden, men förnuftet tog dock i rätt stund ut hvad det skulle, och gubbens monolog lydde så:

— Ja, Greta är död, och inga barn har jag. Men ännu lefver min gamla syster och hon skall hushålla för mig.

Så blef det också, och under många år hade de båda syskonen i all endräkt bott tillsammans.

Samspråket mellan den gamle klockaren, Grim och Ubbe var, såsom förut blifvit nämnt, ganska lifligt. Till en början talades det naturligtvis om den timade olyckan och hur stor den skulle kunnat blifva, så framt inte den svenska ströfkåren anländt i så behaglig tid. Derpå öfvergick man till kriget, och här funnos ämnen nog för timmar och dygn. Men ju mera öl som förärades, desto muntrare blefvo Grim och Ubbe, och slutligen utropade den sistnämde, i det han höjde sin nyss påfyllda stänka:

— I, fader Anders, har länge varit känd för att ha reda på en mängd gamla sägner angående våra herresäten. Gamle inspektoren Markus Kyle vid Gundestrup har för mig omtalat rätt många sådana, men han beklagade ofta, att han inte kom ihåg några af dem, som röra Näs och fru Anna Tott, som före sitt giftermål hette Rosensparre och som bodde på Näs omkring fjortonhundrafemtioalet. Det sägs, att . . .

— Ja, det var en stolt fru, mån I tro, afbröt den gamle klockaren, som nu började komma i tagen; han var nemligen särdeles förtjust öfver att få berätta gamla sagor. Hon krusade hvarken för vettar eller troll, såsom I skolen få höra. Men först en duktig klunk!

Grim och Ubbe läto ej uppmana sig en gång till att dricka. Bägarna stöttes kraftigt tillsammans, hvar-

efter ynglingarna flyttade sig så nära fader Anders som möjligt, på det att icke ett enda ord skulle gå förloradt.

Fader Anders började:

— Icke långt från herregården, som nu kallas Trollenäs, är en stor ättehög, på hvars topp växer en präktig bok. Ungefär ett par alnar från marken är bokträdet deladt i två tjocka stammar och mellan den framkväller en underbart klar källa, som dertill lemnar en stor myckenhet vatten. Nu hände det sig, att fru Annas man, Anders Stigsson Tott, varit bortrest en längre tid och att hon derunder blifvit moder. Då hon tillfrisknat efter sin svåra barnsäng, hade hon en dag, trånande af längtan, gått upp på Kullen för att speja efter sin man, som hon också varseblef komma hemridande. En piga öppnade trädgårdsporten för honom, men till hans stora förvåning var och förblef hans hustru försvunnen, och hur noga han än lät söka henne, lyckades han ej i sina efterspaningar. Så gingo några år, och den så oförmodadt blifne enkemannen beslöt att gifta om sig. En kvinna vid namn Ellen Brahe blef hans andra hustru. Det var naturligtvis idel lust och glädje under bröllophögtidligheterna, men så blefvo de plötsligt störda af ett bud, som förkunnade att herr Totts förra hustru kommit tillbaka och bad om ett samtal med honom. Den med rätta förskräckte mannen gick in i ett sidorum och träffade der sin första hustru. Denna berättade då, att hon blifvit bergtagen af trollen, men lyckats erhålla deras tillåtelse att på en liten tid besöka sin man och sina barn. Derjemte tillade hon, att hon ännu kunde räddas, så framt hon just den natten finge dela hans säng.

— Det var ett svårt vilkor, det, inföll Grim och höjde sin stänka.

— Jo, jo, trollen veta nog, hvad de göra, menade Ubbe eftertänksamt.

— Ja, svarade fader Anders och tog sig en djup klunk, de ha alltid varit listiga. Fru Anna besvor också på det enträgnaste sin man att på detta sätt rädda

henne samt lofvade heligt, att hon hvarken skulle yrka på äktenskapets fortsättning eller på något sätt göra min af att hindra den nya brudens rättigheter, och hon skulle kanske hafva lyckats att beveka honom, men just i detsamma infann sig den nya bruden och besvor å sin sida herr Tott att ej lyssna derpå. Under den tvekan, som nu påkom honom, gick den utsatta tiden till ända, och med ett grufligt buller och gny afhemtade trollen sitt byte. I handtaget på yttre porten syntes derefter länge ett djupt märke efter fingrar, och sagan menar, att de uppstått derigenom, att den förtviflade fru Anna med all makt sökte hålla sig fast der.

— Det var en ruskig saga, utbrast Ubbe och höjde på axlarna.

Fader Anders, som allt mera kom i tagen att berättas, tog sig först åter en duktig klunk och fortsatte derpå:

— En gång kom det bud till fru Anna från vettarna, som sades vara goda väsen och i synnerhet älskade små barn, att de skulle få låna hennes sammetskjortel och kåpa, emedan vettefruns dotter skulle stå brud. Efter långt nekande biföll ändtligen den långt ifrån tjenstvilliga fru Anna, dock med det uttryckliga vilkoret, att kjorteln och kåpan skulle vara återlemnade på bestämd tid. När denna kom, utan att fru Anna återfått sina tillhörigheter, började hon öfverhopa de godsinnade vettarna med skymford och hädelser. Strax kommo långodsen tillbaka, men helt och hållet öfverdrupna med vax, och påstås det, att de såsom ett minne häraf blifvit upphängda i Näs' sockenkyrka här i Skåne. Fru Anna hade också fått veta, att, om hon ej utfarit i sina smädelser, skulle kläderna varit lika mycket öfverhöljda med diamanter, som de nu voro med vax.

— Det var rätt åt den ogina frun, inföll Grim. Jag har . . .

Innan den unge fiskaren hann sluta sin mening, stöttes dörren upp, och tre karlar inträdde med häftiga steg.

14.

Mellan lif och död.

Det öfvermod, som Allerumsbonden Markus ådagalade, när han såg, att han kommit så lätt undan, gaf sig äfven luft i åtskilliga mustiga uttryck mot den värnlösa och sorgsna Inga. Hon fick nu höra en massa smädelser icke blott emot sin fader och Ubbe, utan för sin egen person måste hon hålla till godo med tillvitelser, som icke så sällan gingo ut på heder och ära. Den rike, och hätske bonden betedde sig nästan, som om han plötsligt förlorat sina sinnens rätta bruk.

Också trodde den unga flickan i sin ångest att så skett. Darrande kröp hon därför ned bredvid förtoften och omfattade densamma konvulsiviskt med sina armar, ty det kunde ju falla den ilskne Markus in att med ens använda våld.

På allt hvad han sade hade hon icke ett enda ord till svar, och hon trodde, att detta till slut skulle göra, att han läte henne vara i fred. Men hon bedrog sig.

Sedan Markus trätt och gormat en lång stund, röt han slutligen:

— Jaså, du bevärdigar mig inte ens med ett svar! Nej, fortfor han, hånfullt skrattande, du, en inspektorsdotter, och således af herresläkt, är naturligtvis för

mera än en simpel bonde. Men att nedlåta dig till en fattig och på alla sätt eländig fiskarpojke, dertill håller du dig inte för god, skrek han ilsket. Jag skulle bara önska att jag finge den der Ubbe mellan fyra ögon på ett lämpligt ställe, så skulle jag snart lära honom hvad det kostar, att gå i vägen för Markus Allerum. Dock, fortsatte han, en smula lugnare, vi hinna väl snart danska kusten och då . . . då . . .

Allerumsbonden fullbordade icke meningen, utan försjönk helt oförmodadt i djupt grubbleri, under det han lät hufvudet så småningom sjunka ned mot bröstet.

Då vågade Inga att se sig någorlunda omkring. Hennes första tanke var att träffa på något tjenligt föremål att försvara sig med, ifall Markus skulle gå anfallsvis till väga. Ingenstädes såg hon något dylikt, förutom en af årorna, men den var alltför svårhandterlig för henne.

Plötsligt kom hennes ena fot att vidröra ett ej förut upptäckt föremål. Det var det tunga öskaret af ek. En blixtn af glädje lyste fram ur den unga flickans ögon. Hon visste nogsamman med sig, att hon, oakadt hon tillhörde det kvinliga könet, egde ganska goda krafter, till och med ovanliga för hennes stånd, det hade gubben Kyle sjelf intygat. I hennes händer kunde alltså det tunga öskaret blifva ett ganska aktningsbjudande vapen. Försiktigt makade hon därför karet allt närmare sig och lyckades till slut placera det så, att Allerumsbonden ej skulle kunna få syn på detsamma, åtminstone icke i brådbrasket.

När detta ändtligen var gjordt, redde hon sig att med det största möjliga lugn invänta kommande händelser. Och dessa läto ej heller vänta på sig länge.

De små och lekfullt sorlande vågor, som hittills krusat vattenytan, antogo småningom en allt större form, på samma gång som det lätta sorlet öfvergick till ett hotande brus, och den klara, blå färgen förvandlades till mörkgrön, hvarför båten också började att kränga mer och mer våldsamt.

Det blef snart tydligt för både Markus och Inga, att en af de vanliga stormar, som ofta grassera derute och som årligen vålla många seglares undergång, var i antågande.

Nu som först efter den började sjöresan fann sig den unga flickan manad att tilltala Allerumsbonden med dessa ord:

— Vore det inte klokast att genast beslå seglet och att . . .

— Hvad pratar du för smörja? afbröt Markus hånfullt. Är du rädd? Det här blir endast en frisk bris, och som vinden är gynnsam, skola vi snart vara på seeländska stranden. Med båten är det inte heller någon fara, ty den . . .

Äfven Markus blef här afbruten i sin mening derigenom, att en hård vindstöt kastade den lilla farkosten så häftigt på sidan, att en myckenhet vatten strömmade in.

— Hvar är öskaret, hvar är öskaret? skrek Allerumsbonden och blef nästan likblek af förskräckelse.

— Här, yttrade Inga.

— Ja, ös du allt hvad tygen hålla! Jag skall under tiden beslå seglet, ty vinden kommer att bli hårdare, än jag trodde.

Medan Inga så småningom lyckades få vattnet ur båten, hvarigenom den också lättade betydligt, arbetade Allerumsbonden på att beslå seglet. Det var ett styft göra, och som han icke var så särdeles van sjöman, pressade detta arbete honom naturligtvis hårdare. Svetten rann bokstafligen i strömmar utför hans ansikte, och den korta, flämtande andedrägten tillkännagaf tydligt, att ansträngningarna togo mer än vanligt på hans krafter.

Redan trodde han sig dock hafva vunnit sin afsikt, då plötsligt en häftig vindstöt med ens ref seglet i trasor lika lätt, som om det endast varit förfärdigadt af papper. Allerumsbonden kastades också omkull och och skulle otvifvelaktigt hafva gått öfver bord, om han ej i sista ögonblicket lyckats gripa ett fast tag i ena

relingen. Han hängde då redan med ena benet utanför densamma.

För att ännu mera öka motigheterna kastade vinden plötsligt om och öfvergick inom kort till half vestlig storm.

Utan segel var det nu endast med yttersta svårighet, som den rike bonden kunde med rodrets tillhjälp hålla den lätta farkosten, hvilken som ett flarn kastades hit och dit, på rätt köl. Att tänka på att under för handen varande omständigheter fortsätta resan mot danska kusten hade varit det allra vansinnigaste, så mycket insåg nu Markus. Här fanns numera intet annat att göra än att låta vinden taga hand om kosan.

Denna ändrades också inom kort och ställes på Skeldervikens mynning till stor belåtenhet för Markus, som till en början fruktade, att båten skulle drifva tillbaka till yttersta spetsen af Kullen. Der voro hans förföljare, tänkte han, antagligen ännu kvar, och i sådant fall skulle den sista villan blifva värre än den första.

Alldeles motsatta voro Ingas tankar. Hon såge naturligtvis ingenting hellre, än att båten ville drifva tillbaka till den klippiga landtungan, der möjligtvis fadern ännu var kvar. Hon kände sig därför på det grymmaste besviken och nedtryckt af ytterligare bekymmer, när den lilla båten allt mera aflägsnade sig från land och snart befann sig långt ute i Skeldervikens mynning och ett godt stycke i sydost från Kullens yttersta spets.

Här var dock hvarken tid eller plats att besinningslöst och slappt hängifva sig åt sorgen; den öfverhängande och allt mera sig ökande faran kräfde i stället en handlingskraft, som ej en enda minut finge svika. Vågorna började att vältra fram högre och högre och med tilltagande våldsamt, och öskaret måste för den skull jemt vara i rörelse, hvarvid Markus och Inga naturligtvis måste tura om.

Så nalkades skymningen. Molnen skockade sig mer och mer. Regnet började falla, och då och då upplyste en klar blixtn den oroliga, skummande vattenytan. För att ännu mera öka de nödställdes svåra ångslan upptäckte de vid skenet af blixtern, att den strand, nemligen den, på hvilken staden Engelholm låg, och mot hvilken den lilla farkosten oemotståndligt drefs, ännu var ganska långt aflägsen.

Vid åsynen här af utbrast den unga flickan, i det hon knäppte båda händerna öfver bröstet:

— Gode Gud, du, som förbarmar dig öfver de betryckta och olyckliga, rädda oss!

Markus i Allerum hade allmänt namn om sig att vara en hädare, men i dessa ögonblick dogo smädelsorna på hans läppar, ty dödens vidt uppspärade gap hotade ju att i hvilken minut som helst uppsluka honom. Och när dertill kom, att Inga, mot hvilken han hyst så onda anslag, dem han utan tvifvel skulle fullbordat, så framt ej en högre makt korsat hans planer, nu bad äfven för honom, sin fiende, då kände han i sitt hjerta liksom hade en hvass tagg smärtsamt inträngt och sårat detsamma. Det var förödmjukelsens och det onda samvetets tagg, som gnagande frätte på hans hjerta och tvingade oemotståndligt fram blygselns känslor.

Han, som förut varit så stormodig och stortalig, han kunde ej nu få ett enda ord öfver de skälfvande läpparna; han vågade icke ens kasta den minsta blick på den unga flickan.

15.

En modig flicka. Fångenskapen.

— **H**a, ha, ha, skrattade ilsket Ebbe Kvastmakare, då han varseblef den förskräckelse, som besjälade Jon Stenslipare, när denne upptäckte den plötsliga faran. Ha, ha, ha, jag tror, att jag ändå till slut grundligt lurade eder. Nu ska' ni inte komma undan!

Med dessa ord gaf han snapphanarna ett förut öfverenskommet tecken, och inom ett par minuter var stugan omringad.

Väl hade Jon Stenslipare till en början känt en viss oro och obeslutsamhet, men han tillhörde icke den sortens menniskor, som tveka länge. Handlingen var för honom snabb och kraftig.

Så äfven nu. Beslutsamheten stod tydligt att läsa i hans skarpt markerade anlete, då han utbrast:

— Här duger det sannerligen inte att tveka om hvad som bör göras. Våra fiender äro snapphanar, och det grymmaste öde väntar oss, om vi lefvande falla i deras händer. Jag föreslår alltså, att vi försvara oss så länge och så ihärdigt, som det är oss möjligt.

— Det har jag ingenting emot, svarade hattmakaren, som icke heller tillhörde de feges antal. Men vi hafva otillräckligt med ammunition och . . .

— Hvad är då detta? afbröt stensliparen och öppnade ett ganska stort väggskåp. Jag tror, att det här skall räcka en god stund. Och här, fortfor han, pekande på spiselvrån, här har jag ytterligare tre musköter. Jag vet, att Gertrud begriper konsten att ladda och att . . .

— Det måtte väl inte vara någon konst alls, åtminstone inte någon svår, afbröt den unga flickan och gjorde en tvärknyck på nacken. Jag skulle i detta ögonblick vilja ha en daler för hvarje skott jag laddat åt far, och nog skulle jag då kunna köpa mig en bra stor gård inne i staden. Skjuten I hur flitigt som helst, inte skolen I behöfva sakna skarpa skott.

— Bra taladt, flicka, utropade Jon Stenslipare och klappade Gertruds friska kinder. Jag spår att du inte heller ryggar tillbaka för att rikta en kula mot våra angripare.

— *En kula!* eftersade hattmakarens vackra dotter med tonvigt på båda orden. Nej, fortfor hon och betraktade hurtigt, ja, till och med stridslystet fadern och dennes vän. Jag skall visa eder, att jag kan skjuta lika fort och säkert som I.

Den unga flickan hann nätt och jemt sluta sin mening, då en stark röst lät höra sig från baksidan af huset. Det var Ebbe Kvastmakare, som tillika med ett par snapphanar fattat posto der.

— Gifven eder godvilligt, annars måste vi begagna våld, och då fån I skylla eder sjelfva! skrek han och närmade sig hotande det lilla fönstret.

Innan Simon Hattmakare och Jon Stenslipare hunno förhindra det, hade Gertrud med en djerfhet, som till och med kom de oförskräckte männen att ofrivilligt rygga några steg tillbaka, stött upp det lilla fönstret. Från detta tilltalade hon kvastmakaren sålunda:

— Skam vare eder, att I, som ären så många, gifven eder till att anfalla två karlar och en kvinna, och om du, Ebbe Kvastmakare, tror, att du derigenom skall nå din afsikt, så bedrager du dig. Kom hit, du, vi vänta lugnt ditt anfall, och du kan vara öfvertygad om, att den förste, som i ond afsikt försöker att gå in genom detta fönster, honom skall jag sjelf möta, och det i sällskap med denna.

Med dessa ord sträckte hon ut den långa muskötten och spände hanen.

Detta var mera än kvastmakaren hade väntat sig, och äfven hans män anade icke, att de skulle få ett sådant mottagande, allra helst af en kvinna. Gertruds energiska uppträdande hade inom några sekunder bragt snapphanarne i en synbar förvirring. Och den som för ögonblicket syntes allra mest tvehågsen var sjelfva anföraren, Ebbe Kvastmakare.

Gertrud hade begagnat sig af denna förvirring och hastigt åter tillslutit fönstret. Och trots faderns och Jon Stenslipares varningar stälde hon sig sjelf på vakt innanför detsamma.

— Försvaren I hufvudingången! Jag skall nog begära hjälp, om jag behöfver.

Utan att Simon Hattmakare och Jon Stenslipare åtminstone för ögonblicket kunde göra sig reda för orsaken dertill, lydde de utan motsägelse Gertruds uppmaning, och sedan alla musköterna blifvit omsorgsfullt skarpladdade, intog hvar och en sin plats.

Den förlamande verkan, som den unga flickans ord för ögonblicket utöfvat på snapphanarne, kunde naturligtvis ej länge ega bestånd. Också utropade en gammal, gråhårig snapphane, efter det den allra första förvirringen hunnit gå öfver:

— Tvi tusan, att vi ska' låta skrämman oss af en flickslinka, fastän hon har två karlar till hjälp. Låt vara att de inte sakna skjutgevär, men så ä' de heller inte fler än tre, och vi ä' minst tolf! Jag . . .

— Anamma och regera! skrek nu Ebbe Kvastmakare, innan talaren hann sluta sin mening. Det här duger inte. Hvarenda menniska, till och med barnen, skall göra spe af oss. Framåt, pojkar! Kom ihåg, att vi måste hafva dem lefvande eller döda. Men, slutade han, I måsten skona kvinnan, ty jag har bestämt, att hon skall bli min hustru!

— Jo, då får du allt en, som inte är så god att knäcka nötter med, utbrast en af snapphanarne med hög röst. Men har du en gång fått hin i båten, är du så illa tvungen att rö honom i land.

Dessa och många andra speglosor uppretade till den grad Ebbe Kvastmakare, att han blind för den fara han lopp, med långa språng rusade fram mot det fönster, vid hvilket Gertrud höll vakt.

Visserligen hade hon mer än en gång laddat fadersns eldgevär, men ännu aldrig sjelf aflossat ett skott. Hennes mod i dessa ögonblick var alltså ej naturligt, utan konstladt. Också var det med en viss bäfvan, som hon såg den försmådde friaren komma framrusande, och en lindrig darrning genomfor hennes kropp, då hon lade muskötén på fönsterposten och tog sikte. Men i hennes ögon brann en eld, som hade starkt slägttycke med fanatismen.

Slutligen var Ebbe Kvastmakare blott på några alnars afstånd från boningshuset. Beslutet måste fattas, och det inom några ögonblick.

— Gud, gif mig tillräcklig styrka! mumlade den unga flickan för sig sjelf. Du, som har lif och död i dina händer, beskydda oss och förgör våra grymma fiender!

— Gif dig! skrek Ebbe, och förde i samma ögonblick sin bössa till ögonen, annars . . .

Längre kom han inte; ett skott brann af. Med ljudet af detsamma blandade sig ett menskligt anskri, och Ebbe Kvastmakare störtade till marken.

Det var också nära att Gertrud af blotta förskräckelsen öfver sin djerfhet också förlorat medvetandet. Lyckligtvis återkallades hon till full sans af tvenne andra skott, ett från hattmakaren och ett från stensliparen. Äfven deras kulor förfelade inte sina mål.

Dessa två andra skott väckte upp kvastmakaren ur den tillfälliga domningen. Han hade visserligen blifvit träffad af kulan från Gertruds musköt, men alls inte farligt. Kulan hade blott snuddat vid den venstra öfverarmen, men likväl tagit med sig så pass mycket af köttet, att en ögonblicklig domning blef föliden.

Utan att akta smärtan i armen störtade han åter fram mot fönstret. Ett par snapphanar hade förenat sig med honom.

Simon Hattmakare och Jon Stenslipare försvarade med verkligt hjeltemod hufvudingången. Fyra snapphanar hade redan fallit, men öfvermakten var ännu för stor, och slutligen måste de båda vännerna lemna dörren. De fattade likväl stånd midt i rummet bakom ett stort ekbord, och der ämnade de försvara sig till sista bloddroppen.

Det hade emellertid lyckats Ebbe och hans män att komma in genom det af Gertrud försvarade fönstret, och nu hade den unga flickan ej någon annan utväg än att sälla sig till fadern och dennes vän. Denna afsigt försökte visserligen Ebbe att korsa, men han kom för sent.

Stugan fylles dock snart med snapphanar, och trots det käckaste motstånd blefvo likväl Simon och Jon öfvermannade. Att Gertrud icke kunde göra långvarigt motstånd, inses lätt.

— Flickan ska' lefva, ty hon är mitt byte, skrek kvastmakaren, då en af snapphanarne gjorde min af att begagna knifven, men de andra två ska' få sin lön der ute och . . .

— Ja, måtte också du snart få din lön, du eländige förrädare! afbröt hattmakaren. Jag vill . . .

Äfven han fick ej tala ut sin mening. Det var den gamle, gråhårige snapphanen, som afbröt den medels ett kraftigt knytnäfsslag, för hvilket Simon höll på att digna ned på golvet.

Utkommen på gården, skrek Ebbe Kvastmakare, i det han pekade på en der stående, reslig ek.

— Är det någon, som har ett rep? Vi ska' hissa upp dem i den här eken?

Både Simon och Jon voro till utseendet temligen lugna, men inom den förstnämdes bröst sjöd det ytterst våldsamt, ej så mycket därför, att hans död syntes oundviklig, utan därför, att han såg dottern i den skurkaktige kvastmakarens våld och hörde denne så hånfullt skryta öfver, att Gertrud nu äntligen måste blifva hans hustru. Samlande hela sin kraft, ropade därför Simon Hattmakare:

— Min dotter, du får nu snart se din fader vandra till döden. Jag gör det gerna, ty jag är ej någon förrädare såsom denne Ebbe Kvastmakare och hans usle medhållare. Välj du också hellre döden än att . . .

Ett nytt, ännu våldsammare slag för munnen kastade hattmakaren ned på marken, innan han fått sluta sin mening. Gertrud ville nu tala, men öfverröstades af Ebbes ord:

— Nå, här ha vi ändtligen ett par rep, men äro de tillräckligt starka männe? Kom hit, får jag se?

Den snapphane, som nu skyndade fram med repen, skulle just öfverlemna dem åt Ebbe Kvastmakare, då i detsamma en grof stämma hördes från den gården och täppan omgifvande häcken:

— Hvad står på här?

Det var ryttmästare Schwander, som i spetsen för ett tjugotal knektar just då kom till platsen. Skottvexlingen under kampen om stensliparens stuga hade lockat ut honom att kunska.

Ebbe Kvastmakare måste, ehuru motvilligt, redogöra för hvad som händt, och då han slutat sade ryttmästaren:

— I staden skola de om några timmar ha fått sin dom och sitt straff. Det är flere, som derinne vänta på detsamma, och då passar det bra att taga allesammans på samma gång. Marsch!

Snapphanarne vågade icke annat än lyda, ty de voro i allt betydligt underlägsna de öfvade knektarna.

Men under hela marschen in till staden Engelholm hade Ebbe Kvastmakare icke annat än svordomar och förbannelser på läpparna. Och orsaken dertill var, att det icke tilläts honom att hålla vakt kring Gertrud. Detta uppdrag hade ryttmästaren lemnat åt tre af sina knektar.

16.

Engelholms borgmästare. De nya fångarna.

De tre karlarna, som så häftigt kommo in till den gamle klockaren i Jonstorp, voro, såsom läsaren kanske redan gissat, gubben Kyle och hans medhjelpare, Sverker och Botvid. När de omsider funno, att det skulle vara omöjligt att förfölja Allerumsbonden i följd af att de ej kunde få fatt i någon båt, hade de ej annan råd än att vända tillbaka.

Hade det varit mödosamt att komma ned för Kullens branta afsatser, så var det ej mindre svårt att klättra uppför desamma, och ganska ofta måste de stanna för att hemta nya krafter.

Ändtligen hade de öfvervunnit de största svårigheterna, men just när de fröjdades deråt, öfverföllos de af det här förut skildrade ovädret, och det var i sista minuten, som det lyckades dem att finna ett skydd under ett temligen långt framskjutande klippstycke. Och här måste de kvardröja medan regnet och åskvädret gingo öfver. Det var sannerligen icke afundsvärda timmar, det kunde de sedan förklara, när talet fördes på detta äfventyr.

Det enda absolut säkra skydd de hade var taket, som här bildades af klipputsprånget. Visserligen funnos äfven på sidorna några klippspetsar, men mellan dem hade också regnet ej så litet genomlopp. Genom de ganska stora sprickorna kunde därför Kyle och hans följeslagare ganska tydligt se de härjningar, som förorsakades af blixterna, härjningar i form af eldsvådor, icke blott på östra sidan om Skelderviken, utan äfven på den landtunga, hvares slutspets var Kullen. Bran-

den i Jonstorps kyrkby aftecknade sig så tydligt för deras häpna blickar, och från den hviloplats de innehade syntes det, som om Jonstorps åldriga tempel också råkat i brand.

Mer än en gång hade de gjort sig redo att ila ned till nämnda kyrkby, men alltid hade något öfverstigligt hinder kommit i vägen, och slutligen tog sömnen så öfverhanden att de insomnade, trots de högst obekväma hviloplatserna. Och efter de ansträngningar, som de måst genomgå, var det ej att undra på att sömnen blef djup.

När de äntligen vaknade upp igen, fortsatte de utan dröjsmål sin marsch söder ut och hamnade snart, såsom vi af det föregående sett, hos den gamle fader Anders i Jonstorp. Gubben Kyle och den gamle klockaren voro mångåriga vänner.

Det var därför ej underligt, om fader Anders vid åsynen af den gamle vännen sprang upp och utropade med ungdomlig liflighet:

— Välkommen under mitt låga tak! Här är visserligen inte på långt när så bekvämt som på Gundestrup, men . . . men . . ., afbröt han sjelf sin mening, hvad har händt dig, eftersom du har detta sorgsna utseende? Har också Gundestrup träffats af blixten och . . .

I sin tur afbröt nu gubben Kyle den gamle klockarens mening sålunda:

— Inte hvad jag vet. Men hvad får jag se, ändrade han sin mening, du här, Ubbe!

— Jag har gått in vid ryttmästare Hummers ströfkår, lydde Ubbes käcka svar.

— Godt, då kan jag nog lita på dig under jagten efter den skurk, som med våld bortfört min dotter.

En nära nog dödlik blekhet täckte i detsamma Ubbes kinder. Han ville tala, men förekomms af gubben Kyle, som med starkt vibrerande stämma berättade hela äfventyret från början och till den närvarande stunden. Alla lyssnade med spändaste uppmärksamhet och det lifligaste deltagande till den så hårdt pröfvade

faderns sorgesamma utgjutelser. När han ändtligen slutade, utbrast Ubbe, under det hans ögon blixtrade och bröstet häfde sig våldsamt:

— Jag vill genast gå öfver till Danmark och möta kvinnoröfvaren på andra sidan sundet, och . . .

— Jo, då skulle du såväl först som sist kasta dig i förderfvat, afbröt gubben Kyle häftigt. Jag har dessutom en aning, och det är, att det hårda vädret gjort, att Markus ej vågat att med den lilla båten fortsätta resan till sitt mål.

Gubben Kyle hade nätt och jemt hunnit sluta sin mening, då en af Jonstorps byamän trädde in och berättade att en mindre båt, drifvande söder ut, var synlig ute på viken. Alla skyndade ut, och snart intygade både gubben Kyle och hans båda följeslagare, Botvid och Sverker, att båten der ute var alldeles lik den, med hvilken Allerumsbonden flytt från Kullen, och äfven af samma storlek.

— Ja, det förefaller mig, som om det skulle vara densamma, yttrade Halvard Kyle. Jag tror inte, att min aning bedrager mig.

En half timme derefter kom bud från ryttmästare Hummer, att styrkan skulle hastigt göra sig färdig till uppbrott. Förberedelserna voro hvarken stora eller vidlyftiga, och under många tacksägelse för den kraftiga hjälp de lemnat vid hämmandet af den hotande eldsvådan, aftågade Alexander Hummer och hans käckas skara mot söder. Marschen, som i början hade den sedvanliga farten, ökades småningom, ju längre söder ut styrkan kom, och när ändtligen staden Engelholm kom i sikte, hade den öfvergått till språng.

Då borgmästaren på Grims råd handlöst släppte sig ned från trädet i fängelsegården, kände han, att han skadade sig en smula i venstra armen, men fann

genast, att denna skada inte vore det ringaste farlig. Han låg dock stilla och låtsade vara afsvimmad.

Under det soldaterna på alla upptänkliga sätt hänade och gjorde spe af honom, kom ryttmästare Schwander till platsen. Han igenkände genast Engelholms borgmästare och utropade med oförstäld glädje:

— Ja, det gör ingenting, att den andre kom undan. Den bästa fångsten är att jag har stadens öfverhufvud i mitt våld.

Borgmästaren deremot tänkte:

— Några dagars fångenskap gör mig alls ingenting. Godt att pojken kom undan! Nu kunna vi, så framt det finns några svenskar här i trakten, kanske snart nog vänta hjälp.

På ryttmästarens befallning bars borgmästaren så varsamt som möjligt upp i rådhuset, och en bårdskärare, såsom den tidens fältskärer kallades, efterskickades. Denne, som i hemlighet var svenskvän, och som dessutom hyste både aktning och medlidande för den olycklige, förebar att den skada han lidit, tarfvade omsorgsfull vård och en oafbruten stillhet. Tvenne soldater posterades derpå utanför det rum, i hvilket borgmästaren hvilade, och den ende som hade fritt tillträde till honom var bårdskäraren.

Det blef naturligtvis en ej liten uppståndelse i staden, då Simon Hattmakare, Jon Stenslipare och Gertrud fördes dit tillbaka såsom fångar. Stadsborna gingo så godt som manngrant ur sina hem för att beskåda det ovanliga tåget.

Många, som voro Simons fiender, yttrade också oförbehållsamt sin glädje öfver att han ej kommit undan, men det stora flertalet höll sig tyst, och deribland fanns äfven mången, som af själ och hjerta beklagade det öde, som drabbat i synnerhet Gertrud, ty mot henne hade ingen menniska någonting att anmärka.

Simon Hattmakare och Jon Stenslipare fördes genast till det eländiga fängelse, i hvilket borgmästaren och Grim suttit inneslutna, och dubbla vakter posterades utanför både fönstret och dörren, så att det skulle

blifva alldeles omöjligt för de nya fångarna att, också de, rymma undan. Gertrud deremot fördes till tunnbindaren Jöns Eskilsson, stadens ende tunnbindare, en fanatisk danskvän.

Det första, hon mottog, då hon trädde inom tunnbindarens dörr, var en skur ovett, så groft, att det ej kan återgifvas i tryck. Den unga flickan svarade likväl ej ett enda ord, och det var just detta, som retade Jöns Eskilsson så mycket mera. Ändtligen blef hon lemnad i fred och sökte då att i sömnens armar till en del glömma de utståndna mödorna och besvären. Detta lyckades till slut, och så djup sömn hade hon ej på länge fått njuta.

17.

Ändradt sinne. Återseendet.

— **Ö**s af alla krafter, annars sjunka vi, skrek Allerrumsbonden, under det hans tänder skallrade mot hvarandra, dels af köld, dels af dödsångest.

Af den svaga kvinnan kan förtviflan mången gång göra en stark. Så var det åtminstone med Inga. Trots det, att hon icke blott hade varit tvungen till starkt kroppsligt arbete, utan äfven måst åsidosätta den nödvändiga sömnen och hvilan, så kände hon sig, förunderligt nog, icke det ringaste trött. Det var naturligtvis till största delen den öfverhängande dödsfaran, som gaf henne dessa krafter. Äfven bidrog dertill den barnsligt varma och fasta tillit, hon hyste till en högre

makt, som kunde hjälpa den, som i innerlig förtröstan öfverlemnade sig åt dess allgoda nåd och barmhertighet.

Det var med en viss medömkan, som den unga flickan betraktade Allerumsbonden. Hon sade likväl inte ett enda ord, utan grep öskaret och arbetade så att stora svettperlor inom kort sipprade fram öfver hela hennes ansigte.

Till en början såg det ganska mörkt ut, huruvida det skulle lyckas att på detta sätt åstadkomma någon minskning i den vattenmassa, som nästan till hälften fylde den lilla farkosten, men småningom tyckte sig Inga till ej ringa glädje märka att vattnet så småningom började aftaga. Äfven Markus nppmärksammade detta, och hans förut tunga andedrägt begynte att lättas.

Seglet hade, såsom förut påpekats, rifvits i trasor, och ungefär midt på Skelderviken voro de nödställda tvungna att låta masten gå öfver bord. Återstodo alltså endast årorna, och med ängslig noggrannhet vakade Markus öfver, att icke äfven de skulle gå förlorade. Då som först hade Allerumsbonden och Inga kunnat med säkerhet bereda sig till döden.

— Ännu är det långt till land, mumlade bonden och kastade en blick, full af förtviflan, mot den svagt synliga stranden. Jag har . . .

— Gud skall nog hjälpa oss, afbröt den unga flickan med ett lugn, som skulle förefallit hvar och en besynnerligt, ja, till och med onaturligt i dessa ögonblick.

Markus betraktade henne några minuter på helt annat sätt, skyggt och oroligt, än han någonsin tillförene gjort. Det syntes på läpparnes rörelser, att han ville tala, men det var svårt att få fram någon mening. Slutligen lyckades det honom att med nästan öfvermenskliga ansträngningar drifva obeslutsamheten på flykten. Det var likväl ej utan synbar möda, som han kunde frampressa dessa ord:

— Du skall väl hata mig, så länge du lefver, Inga?

Den unga flickan ryckte häftigt till, alldenstund hon aldrig kunnat vänta sig ett dylikt spörsmål från det hållet. Inom kort förstod hon dock, hvilken mening som låg under denne fråga, och hon svarade därför med all uppriktighet:

— Jag har aldrig hatat någon människa. Det är bara elaka varelser, som hysa denna onda känsla. Men hvadan spörjer du så?

— Jo, därför att jag gjort dig illa. Men om vi bli räddade, så har du här mitt löfte på, att jag mot dig skall blifva helt annorlunda till sinnes än förut och att . . .

— För Guds skull, se upp! Der kommer en förfärlig våg, afbröt Inga med feberaktig brådska.

Hög som ett litet berg och stänkande skummet vida omkring, närmade sig med förfärande hastighet en jettevåg. Den lilla farkosten tycktes vara ofelbart prisgifven åt en ögonblicklig och säker undergång.

Då hördes från Allerumsbondens skälfvande läppar, allt under det fingrarna konvulsiviskt omfattade årorna, dessa ord framstönas:

— Gud, förbarma dig öfver mig, syndare!

I nästa ögonblick stod vågen öfver den lilla farkosten, lyfte den, som om den endast varit en lätt fjäder, på sin rygg och slungade den med oerhörd kraft rakt upp på den närliggande stranden. Ett doft brakande, och farkosten remnade midt itu från aktern till fören.

Just i detta ögonblick kommo några beväpnade karlar framspringande. Den äldste af dem lutade sig ned öfver den unga flickan och lyssnade uppmärksamt, under det att ett par af hans följeslagare togo hand om Allerumsbonden.

— Plötsligt utropade den gamle mannen, under det han sände en tacksam blick mot höjden:

— Gud vare lof, min dotter lefver!

18.

Domen. Vedergållningen. Frid.

En ovanlig stillhet herrskade i den lilla staden Engelholm. I och för sig sjelf innebar stillheten något högtidligt, något som kommer hjertat att klappa fortare, pulsarna att slå hårdare och ögonen att tindra högre än vanligt, men den stillhet, som här åsyftas, hade i sig någonting så dystert och tungt, att hjertat sammankrympte dervid, pulsarna hotade att stanna och ögonen helst vändes bort.

Den för blott ett par dagar sedan så lifliga staden hade nu utseendet nästan af en ödemärk, om vi fästa oss vid befolkningen. Nog hvimlade det af danska soldater och snapphanar på de korta gatorna, och i detta hänseende var det alltså ej någon brist på lif och rörelse, men af stadens egna invånare hade man ganska svårt att upptäcka någon skymt. Visade sig händelsevis någon, så var det för att uträtta ett eller annat angeläget ärende, och då skyndade han i vanligaste fall undan med en snabbhet, som tydligt gaf tillkänna, att något ovanligt, något som han fruktade, låg i luften.

Och så var äfven förhållandet. Midt framför rådhuset och således äfven utanför kyrkan höllo snapphanarne under inseende af Sven Påfvelsson på med att uppföra tre galgar. Under arbetet härmed sparades naturligtvis inte på svordomar och skällsord, och att det var Karl XI och svenskarna, som voro föremål derför, behöfver väl knappast påpekas. Med en viss förnäm hållning gingo danska soldater då och då öfver torget, och om de någon gång nedläto sig till att byta

ord med snapphanarne, dem de i själ och hjerta grundligt hatade, fastän de voro tvungna till att visa ett motsatt sinnelag, så var det för att påpeka, hur den eller den bjelken skulle placeras för att erhålla så mycket större bärkraft, med mera i dylikt hänseende. Och snapphanarna, hvilka nogsammt märkte, hur mycket de i det stora hela voro förbisedda, vedergälde icke sällan juten med samma mynt. De voro ju icke allenast landets innebyggare, utan äfven i egna tankar dess ursprungliga försvarare, då juten deremot icke kunde betraktas annorlunda än som inkräktare. Derför kom det också mer än en gång till rätt allvarsamma förvecklingar mellan danska knektar ocu snapphanar, ej blott i Engelholm, utan äfven på andra ställen i Skåne, der de sammanstötte, och befälet hade rätt ofta svårt att hindra blodsutgjutelser.

Ändtligen voro galgarna färdiga och afsynades strax efter solnedgången af ryttmästare Schwander och Sven Påfvelsson.

— Jag tycker, att galgarna ä' alltför fina åt dem, utbrast ryttmästaren sarkastiskt. Ett vanligt träd skulle nog varit tillräckligt.

Sven Påfvelsson bet sig förargad i läpparna, men svarade ingenting.

Andra dagens sol höljde sig vid sin uppgång i moln, liksom skändes hon för att åse det sorgespel, som nu skulle uppföras omedelbart utanför Guds hus och rättvisans tempel. Snart rördes trummorna öfverallt i staden och på gatorna skreko knektar och snapphanar om hvarandra:

— Kommen ut, män, kvinnor och barn, för att se, hur de, som vilja behålla kung Kristians rätte undersåtar under det svenska oket, lida sitt straff derför!

Såsom förut blifvit nämndt, delade sig staden Engelholm, liksom nästan alla skånska städer på den tiden, i tvenne partier, de svensk- och de danskvänliga, och här måste vi tillstå, att de sistnämnda, åtminstone för tillfället, hade öfvertaget. Men det oaktadt, och ehuru detta parti naturligtvis ej hade någonting emot

att se sina motståndare så bestraffade, att de ej mera kunde göra sina röster gällande, så hade likväl en obehaglig blytyngd lagt sig äfven öfver deras sinnen och gjorde att de ej med full tillfredsställelse kunde gilla ryttmästare Schwanders drakoniska tillvägagående. Under förhöret med borgmästaren, Simon Hattmakare och Jon Stenslipare hade nemligen flere af stadens danskvänliga borgare öppet uttalat såsom sin åsikt, att de anklagade borde föras öfver till Köpenhamn och der hållas i fängsligt förvar till krigets slut, hvarefter domen öfver dem kunde fällas. Men härpå hade ryttmästare Schwander kort och godt svarat:

— Här är jag i konung Kristians stad och ställe, och jag dömer dem till döden, borgmästaren, såsom den der borde vetat bättre än att föra afvog sköld mot sin rättmätige konung, och de andra två därför, att de öppet satt sig till motvärn och till och med dödat trenne män samt bibringat andra ganska betydande sår. Så har jag bestämt, och dervid blir det.

Vid gåendet från rådhuset var det många, som missnöjdt skakade på sina hufvuden och undrade hur den slutliga utgången ändå skulle komma att gestalta sig.

De larmande trumhvirflarne och de oupphörliga skriken på gatorna hade så småningom samlat en ganska ansenlig människomassa på torget. Men der hördes nu icke det glada och omvexlande sorl, hvilket nästan alltid plägar utmärka dylika samlingar. Väl utbyttes här och der tankar, men att de icke voro af det glada och angenäma slaget, det syntes mer än tydligt på de oroligt kringirrande blickarna och de nervösa rörelserna.

Plötsligt uppstod en häftig rörelse på ena sidan af torget, och ett gemensamt rop af öfverraskning hördes.

Mellan ett par knektar och följd af tunnbindaren Jöns Eskilsson, framskred Simon Hattmakares vackra dotter Gertrud, rosen i Bondgränden. Vid åsynen af den dödsbleka flickan höjdes mångt rop af öfverrask-

ning och medlidande, och mer än ett mustigt tillmäle haglade öfver de omkring galgarna posterade knektarne och snapphanarne. Skulle den unga flickan också lida det skymfliga dödsstraffet, eller hade hon blifvit utförd till afrättsplatsen för att bevittna faderns nesliga slut. I så fall en gräsligt raffinerad hämd!

Efter en stunds orolig väntan, som för den stackars Gertrud var en hel evighet, syntes äntligen de lifdömda på rådhustrappan, och ett doft sorl genomgick menigheten. I detta sorl blandade sig icke så liten förtrytelse, ty den gamle borgmästaren var, oaktadt sina svenska sympatier, aktad och värderad äfven af det motsatta partiet.

Då Gertrud varseblef fadern, ville hon störta fram till honom, men knektarna höllo henne med våld tillbaka, under det att tunnbindaren ilsket och hånfullt utbrast:

— Äntligen slippa vi att se den der snåle gubben ibland oss! Det skall . . .

I detsamma höjde ryttmästaren från rådhustrappan ena handen. Ett par dånande trumhvirflar afbröto tunnbindarens mening och tillkännagåfvo, att exekutionen skulle börja.

De lifdömde hade kommit fram till galgarna. Här bad Simon hattmakare, att han, såsom en sista nåd här i lifvet, skulle få taga afsked af sin dotter, men svaret från ryttmästarens läppar blef ett kallt och obevekligt:

— Nej.

Derpå vände han sig till bödlarna, tre snapphanar, och kommenderade:

— Fort upp med dem, så att vi må få slut på det här spektaklet!

Den gamle förut här omtalade gråhåriga snapphanen var en af bödlarna. Han hade utsett borgmästaren, till hvilken han enskildt bar agg, såsom sitt offer. Vedervärdigt grinande närmade han sig också med snarans nedre del för att lägga den kring den olyckliges hals. Det var ett spännande ögonblick för alla,

och tystnaden hos den stora folkmassan var så djup, att enhvar nästan kunde höra sitt eget hjertas hårda och oroliga slag.

Men plötsligt afbröts denna tystnad på ett lika oväntadt som ljudligt sätt. Den gamle borgmästaren skulle just böja ned sin nacke för att mottaga snaran, då i detsamma ett muskötskott dånade, och den gamle, gråhåriga snapphanen föll, under det att en tjock blodström sprutade fram ur hans mun. På detta enstaka skott följde omedelbart en full salfva, och under dånande hurrarop störtade Alexander Hummer och hans män öfver danskarne och snapphanarne. Dessas försummelse att ej utsätta nödiga poster gjorde, att den svenska styrkan obehindradt kunde intränga i staden. Det var Grim och Ubbe, som hela tiden visade den bästa och genaste vägen.

Danska knektarnes och snapphanarnes förvirring och skräck låta knappast skildra sig. Ej olika skrämda fårscockar lupo de åt hvar sitt håll och blefvo i följd deraf lätta byten för Hummers gossar. Dessa gäfvo på ryttmästarens befallning pardon åt danskarne, men ej åt snapphanarne. Tvenne gånger var Sven Påfvelsson nära att blifva nedhuggen, men slutligen lyckades det honom att få tag i en ung, snabb häst, och på dennes rygg undkom han med knapp nöd genom norra tullen.

Mellan Alexander Hummer och Schwander kom det till envigeskamp strax invid galgarna. Striden var hård, ty båda voro skickiga i att föra sina vapen. Till slut insåg dansken, att han skulle draga det kortaste strået, och ehuru den svenske ryttmästaren lofvade honom pardon, så framt han gäfve sig, nekade han ändock dertill, ty han ville ej öfverlefva skammen af detta nersliga nederlag, till största delen förorsakadt genom hans egen försumlighet. Han fick också sin önskan uppfylld, ty efter några minuter föll han med genomborradt hjerta.

Grim hade med några män genast störtat fram till galgarna, derifrån vakten ögonblickligen flytt. Äfven

Jöns tunnbindare såväl som Gertruds väktare hade skyndsamt satt sina personer i säkerhet, hvadan Gertrud nu var fri. Hon ilade ofördröjligen fram till fadern, och då hon der varseblef Grim, kunde hon ej längre återhålla sin glädje, utan sprang rakt i hans armar.

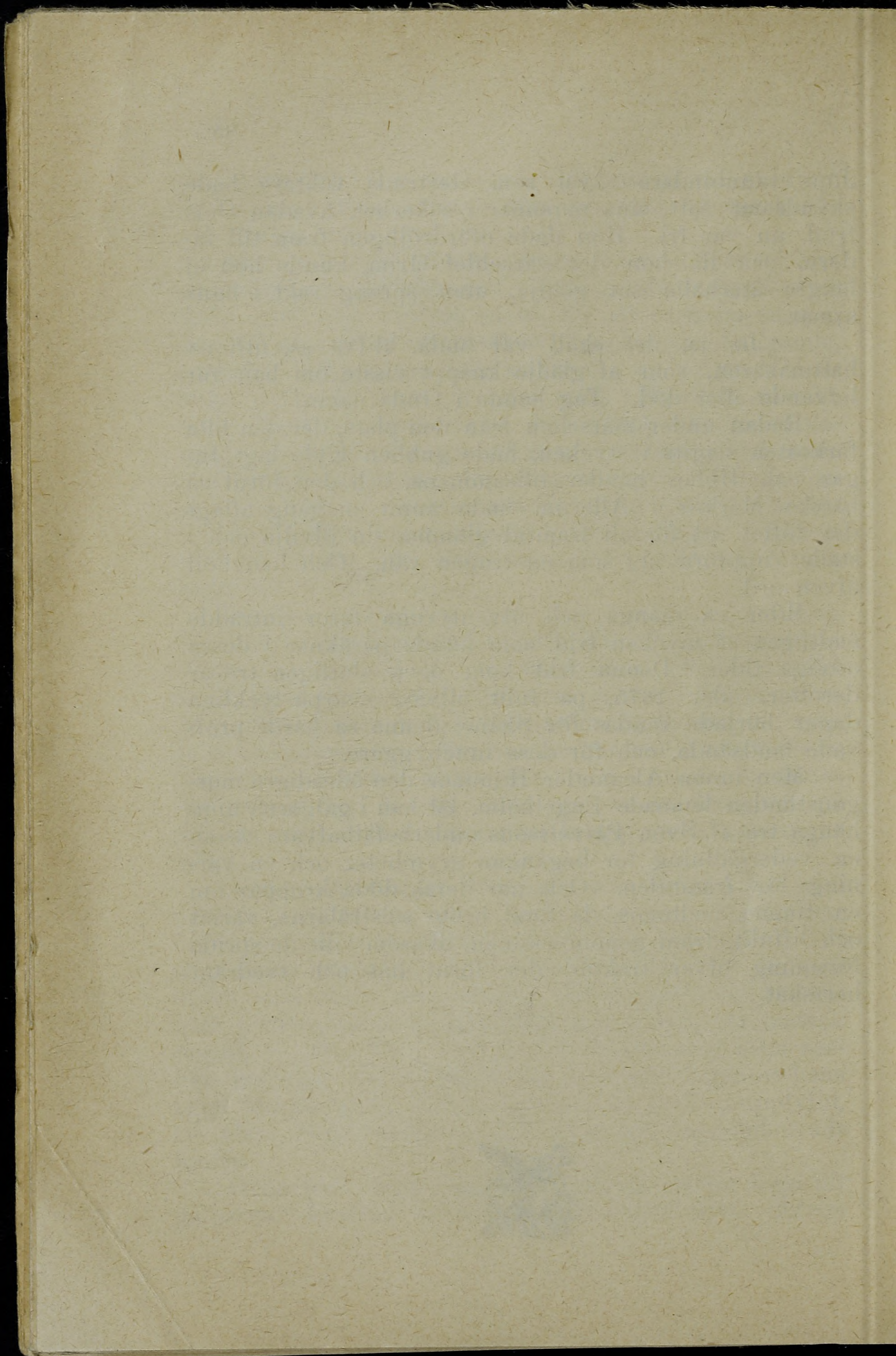
— Ja, ja, det skall väl ändå blifva så, utbrast hattmakaren, som af glädje knappt visste om han var lefvande eller död. Tag henne i Guds namn!

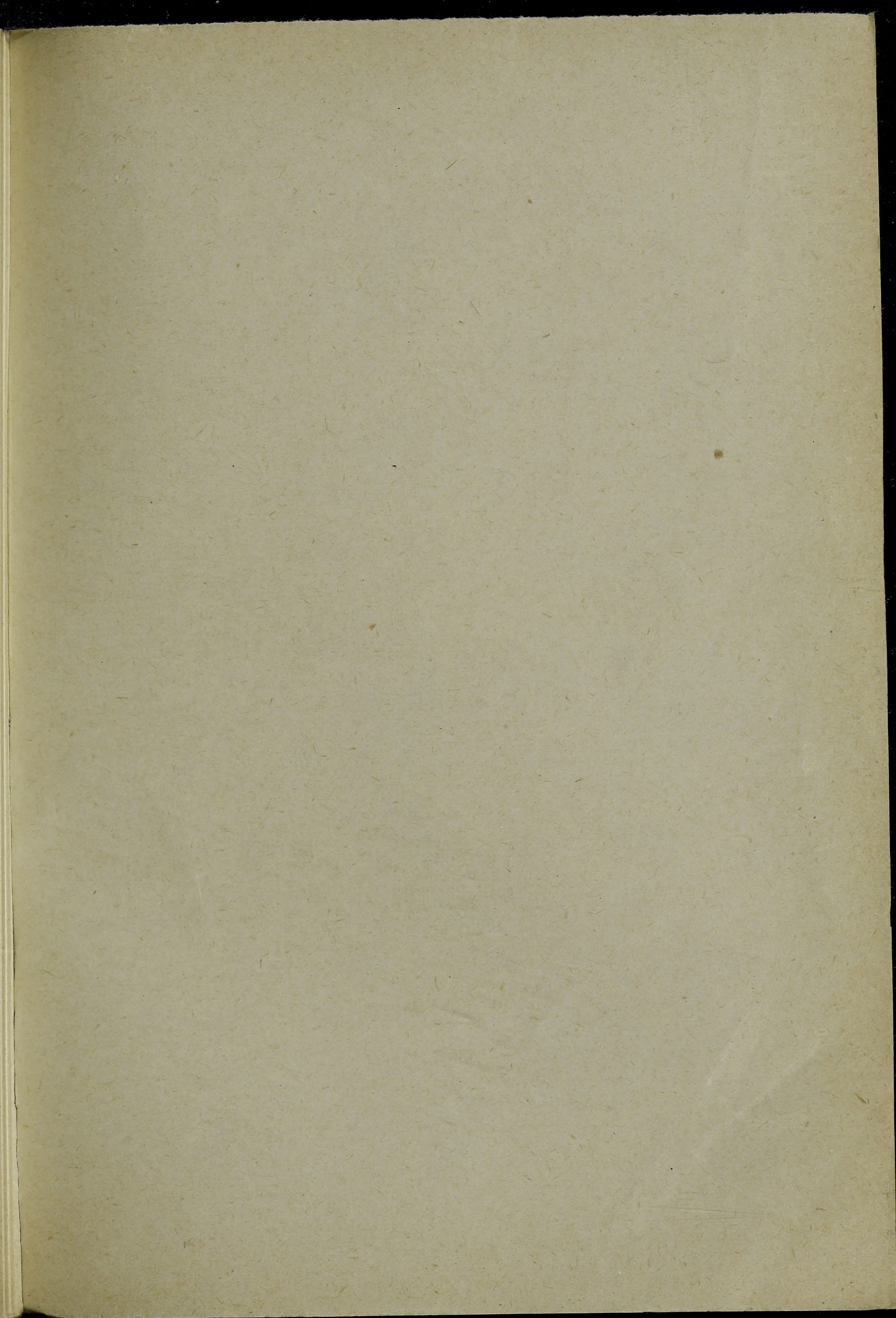
Redan under marschen från den plats, der den lilla farkosten slagits i stycken, hade gubben Kyle lagt Ingas och Ubbes händer tillsammans, och den förut så hätske Markus i Allerum hade ännu en gång aflagt det löftet att för all framtid glömma sin illvilja och i stället uppföra sig som en trogen vän. Och han höll äfven ord.

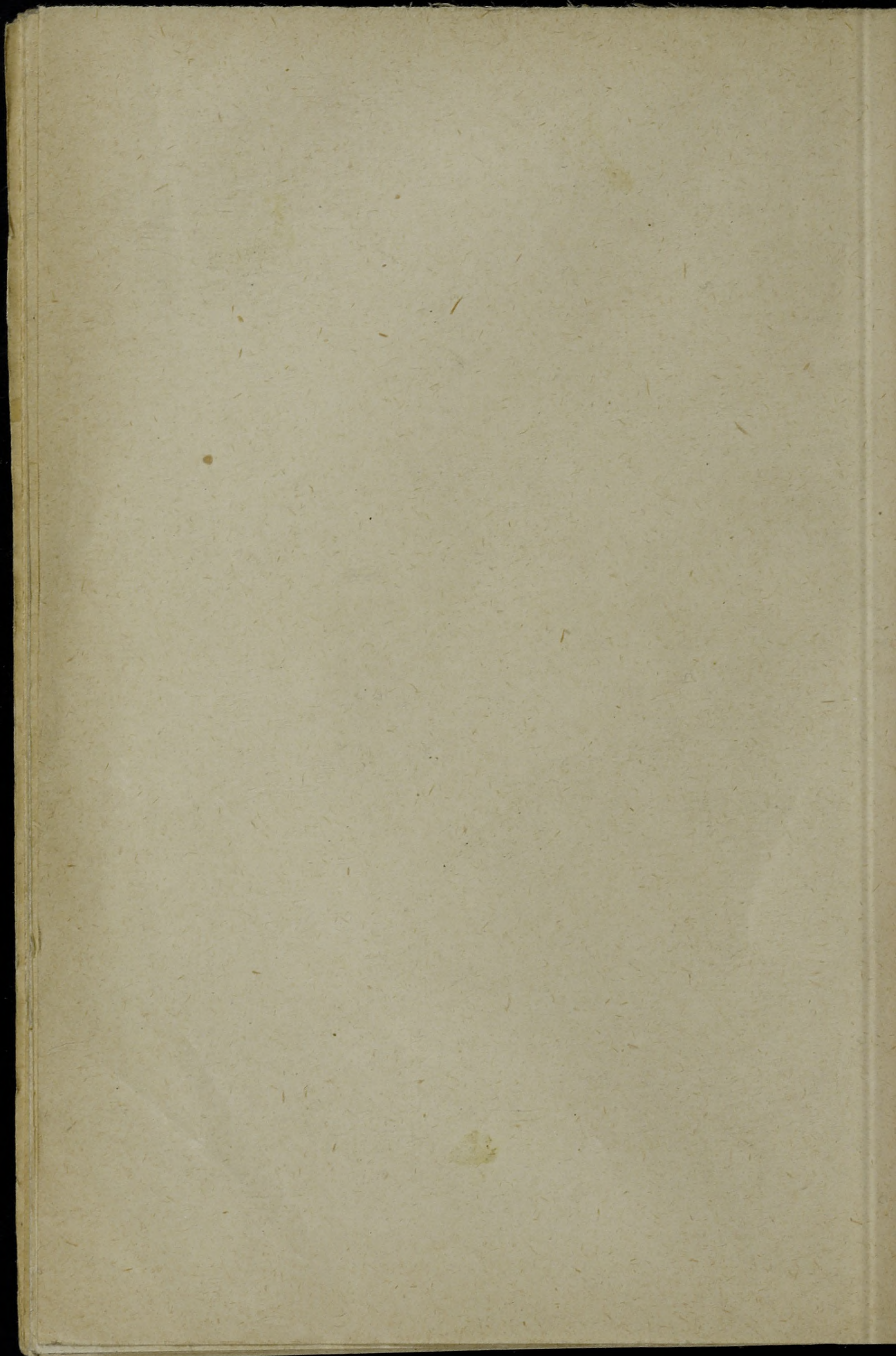
Efter så många och äfventyrliga faror inträdde ändtligen så mycken frid, som kunde påräknas i dessa oroliga tider. Denna frid kom dock slutligen tre år derefter, eller 1675, på fullt allvar, hvarpå lyckliga dagar började randas för Skåne, denna så hårdt prövade landsända, och för dess innebyggare.

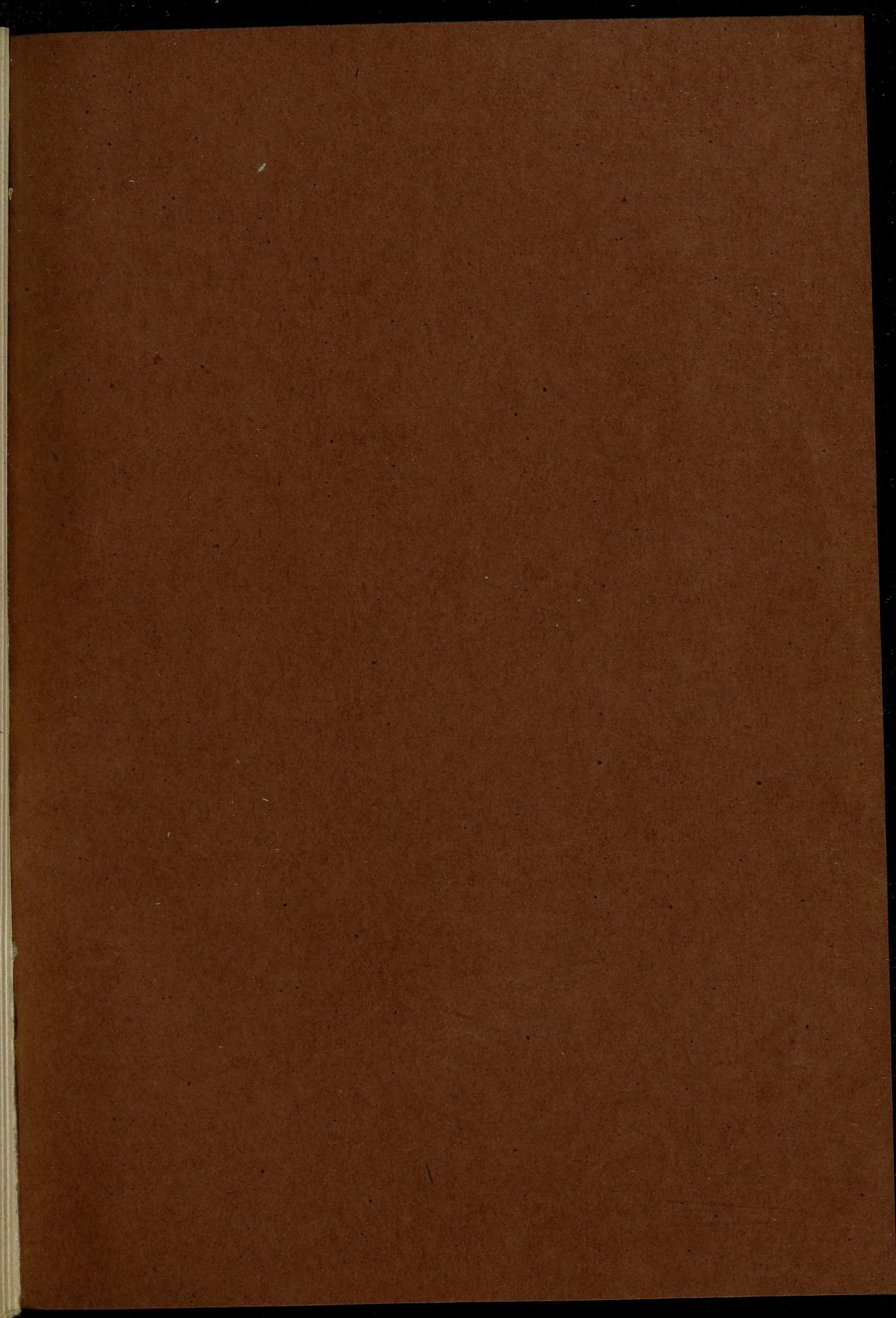
Men innan Alexander Hummer den ödesdigra morgonstunden lemnade Engelholm, lät han i galgarna upphänga tre af Sven Påfvelssons underbefälhafvare såsom en vedergällning för begångna grymheter och en varning för framtiden. Och när deras döda kroppar om en timme nedtogos, då först bröto solstrålarne, varmt och liffullt, fram genom molnen, likasom ville de sprida försoning öfver trakter, der förut hat och tvedrägt herrskat.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401004692